

MØTEINNKALLING

Utvalg: **Studieutvalget ved Det juridiske fakultet**
Møtested: Styrerommet, Det juridiske fakultet
Møtedato: 29.11.2017
Tidspunkt: 12:15

Eventuelt forfall må meldes snarest til Maren Charlotte Bø (maren.charlotte.bo@uit.no). Det blir servert lunsj.

Saksliste

<i>Saksnr</i>	<i>Tittel/beskrivelse</i>	<i>U.off.</i>	<i>Arkivref.</i>
SU 44/17	Referatsaker til møtet i Studieutvalget 29.11.2017		2017/793
SU 45/17	Klage på vedtak om dispensasjon fra Studieplan for graden master i rettsvitenskap ved UiT Norges arktiske universitet	X	2017/788
SU 46/17	Godskriving av 3. året av bacheloren i jus ved Høgskolen i Molde avd. Folkeuniversitetet Trondheim	X	2017/812
SU 47/17	Oppdatering av studieplanen for LL.M programmet Law of the Sea		2016/2391
SU 48/17	Forslag til revidering av emnebeskrivelse og navn i faget JUR-3602 EU/EEA Law		2017/6251
SU 49/17	Endring av eksamensreglement og rutinebeskrivelser for muntlige presentasjoner		2016/5719
SU 50/17	Forslag til nytt pensum i statsrett og endring av læringsmål		2017/1730
SU 51/17	Forslag til pensumendringer i faget JUR-3622 International Environmental Law and Climate Change in the Arctic		2016/4457
SU 52/17	Søknader om økonomisk støtte		2017/6189
SU 53/17	Tilleggsoppnevning til sensorkorpset 1.-5. avdeling og LLM 2017-2019		2016/8889

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
29.11.2017

Sak:
44/17

Referatsaker til møtet i Studieutvalget 29.11.2017

Innstilling til vedtak:

Studieutvalget tar referatsakene vedlagt til orientering

Vedlegg

- 1 Referat fra SU 29.09.2017
- 2 Årsrapport for Universitetets klagenemnd 2016
- 3 Orientering om utfordringer knyttet til praksis og fusk

Kjersti Dahle
studiesjef

Maren Charlotte Bø
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

MØTEPROTOKOLL

Utvalg: **Studieutvalget ved Det juridiske fakultet**
Møtested: Det juridiske fakultet
Møtedato: 29.09.2017
Tidspunkt: 12:15

Følgende faste medlemmer møtte:

Navn	Funksjon	Representerer
Gunnar Ketil Eriksen	Leder	
Kristine Helen Korsnes	Medlem	
Randi Sigurdson	Medlem	
Mojdeh Allahpour	Medlem	
Nikolai Karleif Lyngnes	Medlem	

Fra administrasjonen møtte:

Navn	Stilling
Maren Charlotte Bø	Utvalgssekretær
Kjersti Dahle	Studiesjef

Merknader

Møtet ble hevet kl. 14.00.

Saksliste

<i>Saksnr</i>	<i>Tittel/beskrivelse</i>	<i>U.off.</i>	<i>Arkivref.</i>
SU 27/17	Referatsaker til møtet i Studieutvalget 29.09.2017		2017/793
SU 28/17	Sluttrapport med videre anbefalinger fra fyrtårsprosjektgruppa - Jur. fak		2017/5049
SU 29/17	Budsjettinnspill for 2018 - Studieutvalget		2017/4686
SU 30/17	Orienteringssak til SU vedrørende opptaket høsten 2017		2017/2762
SU 31/17	Evalueringsav undervisning på masterstudiet i rettsvitenskap vårsemesteret 2017	X	2017/5062
SU 32/17	Søknad om økonomisk støtte til rettshjelpstiltakenes fellesseminar 2017		2017/5088
SU 33/17	Tilleggsoppnevning til sensorkorpset 1.-5. avdeling 2017/2019	X	2016/8889
SU 34/17	Søknad om dispensasjon fra Studieplan for graden master i rettsvitenskap ved UiT Norges arktiske universitet	X	2017/788
SU 35/17	Søknad om fritak fra tregangersregelen - I.S.	X	2017/788
SU 36/17	Søknad om ekstraordinær eksamen i faget JUR-3612 Prosedyrekonkurranse	X	2017/4647
SU 37/17	Forslag til pensumendring i ex.fac - 1. avdeling		2017/1730
SU 38/17	Klage på formelle feil JUR-1004 kandidat 131	X	2017/3969
SU 39/17	Klage på formelle feil JUR-1004 kandidat 162	X	2017/3970
SU 40/17	Klage på formelle feil JUR-2002 kandidat 121	X	2017/3490
SU 41/17	Klage over formelle feil ved eksamen i JUR-2502 våren 2017	X	2017/3173
SU 42/17	Klage på formell feil JUR-2503 kandidat 105	X	2017/3474
SU 43/17	Søknad om dispensasjon fra praksisreglementet	X	2017/5146

SU 27/17 Referatsaker til møtet i Studieutvalget 29.09.2017 2017/793

Innstilling til vedtak:

Studieutvalget tar referatsakene vedlagt til orientering.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 29.09.2017

Vedtak

Enstemmig vedtatt.

SU 28/17 Sluttrapport med videre anbefalinger fra fyrtårsprosjektgruppa - Jur. fak 2017/5049

Innstilling til vedtak:

1. Studieutvalget takker prosjektgruppa for Fyrtårnprosjektet Læringsutbytte og kompetanse for vel gjennomført prosjektperiode, samt for rapporten med videre anbefalinger.
2. Studieutvalget slutter seg til prosjektgruppas anbefalinger for videreføring av undervisningskvalitetsarbeidet ved fakultetet i lys av erfaringene gjort i prosjektperioden.
3. Studieutvalget anbefaler at prodekan for utdanning som programstyrets leder følger opp de anbefalinger som fremkommer i prosjektgruppas sluttrapport.
4. Implementeringen av prosjektgruppas anbefalinger evalueres i samsvar med eksisterende rutiner for masterstudiet i rettsvitenskap og LLM programmet i havrett.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 29.09.2017

Vedtak

Enstemmig vedtatt.

SU 29/17 Budsjettinnspill for 2018 - Studieutvalget 2017/4686

Innstilling til vedtak:

Studieutvalget ber om at det settes av følgende midler for budsjettåret 2018:

Budsjettpost	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Støtte til studentaktivitet	200 000	200 000
Kvalitetssikringsmidler	350 000	350 000
Rekruttering	265 000	265 000
Studentstipend	700 000	700 000
Studietur til Høyesterett	100 000	100 000
LLM - programmet	230 000	230 000
Totalt	1 845 000	1 845 000

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 29.09.2017

Vedtak

Enstemmig vedtatt med merknad om at budsjettpost rekruttering rettes opp fra 265 000 kr til 300 000 kr.

SU 30/17 Orienteringssak til SU vedrørende opptaket høsten 2017 2017/2762

Innstilling til vedtak:

Studieutvalget tar orienteringen vedrørende opptaket høsten 2017 til etterretning.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 29.09.2017

Vedtak

Enstemmig vedtatt.

SU 31/17 Evaluering av undervisning på masterstudiet i rettsvitenskap vårsemesteret 2017 2017/5062

SU 32/17 Søknad om økonomisk støtte til rettshjelpstiltakenes fellesseminar 2017 2017/5088

Innstilling til vedtak:

Rettshjelpstiltakenes fellesseminar 2017 gis kr 15 000,- i økonomisk støtte.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 29.09.2017

Vedtak

Enstemmig vedtatt under forutsetning om at seminaret blir gjennomført våren 2018.

SU 33/17 Tilleggsoppnevning til sensorkorpset 1.-5. avdeling 2017/2019 2016/8889

SU 34/17 Søknad om dispensasjon fra Studieplan for graden master i rettsvitenskap ved UiT Norges arktiske universitet 2017/788

SU 35/17 Søknad om fritak fra tregangersregelen - I.S. 2017/788

SU 36/17 Søknad om ekstraordinær eksamen i faget JUR-3612 Prosedyrekonkurranse 2017/4647

SU 37/17 Sak S 37-17 Forslag til pensumendring i ex.fac - 1. avdeling 2017/1730

Innstilling til vedtak:

Studieutvalget tilrår at pensum på 1. avdeling i JUR-0500 Examen facultatum jusvariant endres på følgende måte:

Fra

- Jan F. Bernt, Synne S. Mæhle, “Rett, samfunn og demokrati”, 2007 - Hele boka med unntak av kap. 6, kap. 18, kap. 20, kap. 21 og kap. 23.
- Jens E. Skoghøy, “Bruk av rettsavgjørelser ved lovtolking og annen rettsanvendelse”, i Nybrott og odling – festskrift til Nils Nygaard – 2002.
- Erik Boe, “Innføring i Juss – Juridisk tenkning og rettskildelære”, 3. utgave, 2010, Kap. 14.2, 14.3, 14.4, 14.6 og 14.7

Til

- Synne S. Mæhle, Ragna Aarli, «Fra lov til rett», 2017 – Hele boka med unntak av kap. 1, kap. 12 og kap. 13.
- Jens E. Skoghøy, “Bruk av rettsavgjørelser ved lovtolking og annen rettsanvendelse”, i Nybrott og odling – festskrift til Nils Nygaard – 2002.

Saksprotokoll i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet - 29.09.2017

Vedtak

Vedtatt på fullmakt av Prodekan for utdanning Gunnar Eriksen den 26.06.2017.

SU 38/17 Sak K 38-17 Klage på formelle feil JUR-1004 kandidat 131 2017/3969

SU 39/17 Sak K 39-17 Klage på formelle feil JUR-1004 kandidat 162 2017/3970

SU 40/17 Sak K 40-17 Klage på formelle feil JUR-2002 kandidat 121 2017/3490

SU 41/17 Sak K 41-17 Klage over formelle feil ved eksamen i JUR-2502 våren 2017 2017/3173

SU 42/17 Klage på formell feil JUR-2503 kandidat 105 2017/3474

SU 43/17 Søknad om dispensasjon fra praksisreglementet 2017/5146

ORIENTERINGSSAK

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
21.9.2017

Sak:

Orienteringssak - Årsrapport for Universitetets klagenemnd 2016

Vedlagt følger til orientering årsrapport for 2016 for Universitetets klagenemnd. Universitets klagenemnd er en lovpålagt nemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak som gjelder studenter og søkere til studier ved universitetet. I tillegg behandler klagenemnda blant annet klager over formelle feil ved eksamen og saker om annullering og utestenging etter fusk på eksamen.

Årsrapporten er utarbeidet av Avdeling for utdanning som er sekretariat for klagenemnda. Et av målene med årsrapporten er at den skal fungere som et tilsynsredskap for universitetsstyret, i den forstand at den kan være med på å gi styret et innblikk i saker som klagenemnda behandler, i kvaliteten på saksbehandlingen og noen utfordringer i utdanningsforvaltningen.

Jørgen Fosslund
konstituert universitetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Joakim Bakkevold, Siv Forså Østerud, Hilde Berntsen

Vedlegg
1 Årsrapport for Universitetets klagenemnd 2016
2 Skjematisk oversikt over klagenemndas saker i 2016

Forord

Årsrapporten for universitetets klagenemnd 2016 er den attende årsrapporten siden klagenemnda ble opprettet i 1990. Årsrapporten er utarbeidet av Avdeling for utdanning, som er sekretariat for klagenemnda. Dette er den syvende årsrapporten for klagenemndas virksomhet etter sammenslåingen med Høgskolen i Tromsø 1. januar 2009. 1. august 2013 ble institusjonen slått sammen med Høgskolen i Finnmark. Institusjonen fusjonerte med Høgskolen i Harstad og Høgskolen i Narvik 1. januar 2016.

Det er et mål at årsrapporten skal fungere som et tilsynsredskap for universitetsstyret, i den forstand at den kan være med på å gi styret et innblikk i sakene som klagenemnda behandler, og i kvaliteten på saksbehandlingen ved UiT. Et annet mål med årsrapporten er at den skal gi fakulteter og saksbehandlere veiledning om klagenemndas praksis på de ulike saksområdene.

I rapporten framgår klagenemndas sammensetning og møtevirksomhet i 2016.

I tidligere årsrapporter har vi videre gitt en sammenfattende beskrivelse av hver enkelt sak, og av klagenemndas vurdering av den. I årets og fjorårets rapport har vi isteden gitt en *skjematisk oversikt* over klagenemndas saker på ulike saksområder i 2016, med nøkkelinformasjon om hver enkelt sak. Gjennom årstallsstatistikker og kommentarer til disse har vi forsøkt å synliggjøre utviklingen i nemndas virksomhet. Videre har vi kommentert og forsøkt å analysere de seneste markante utviklingstrekkene ved klagenemndas saksportefølje.

Avdeling for utdanning,

8.9.2017

Heidi Adolfsen
studiedirektør

Joakim Bakkevold
seksjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Innholdsfortegnelse

Lov om universiteter og høyskoler av 1. april 2005 nr. 15	3
Regler om klagenemnda ved UiT Norges arktiske universitet	4
Klagenemnda ved UiT Norges arktiske universitet	5
Klagenemndas funksjon.....	5
Klagenemndas sammensetning i perioden.....	5
Antall møter.....	6
Klagesaker	7
Totalt antall klagesaker, samt utfall	7
Sammenligning med foregående år	7
Reelt antall klagesaker.....	7
Antall avvisninger	8
Antall avslag og medhold	8
Saker der klagen ble tatt til følge.....	9
Fordeling på ulike saksfelt	11
Fordeling på det enkelte fakultet/avdeling:	13
Behandlingstid for klagesaker	14
Disiplinærsaker.....	15
Totalt antall disiplinærsaker, samt reaksjon.....	17
Klager over vedtak fattet i disiplinærsaker.....	17
Behandlingstid for disiplinærsaker	17

Lov om universiteter og høyskoler av 1. april 2005 nr. 15

Utdrag

Kapittel 5. Klage

§ 5-1. Klagenemnd og særskilte nasjonale klageorgan

- (1) Universiteter og høyskoler skal opprette en klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak og, etter styrets bestemmelse, andre klagesaker for kandidatene.
- (2) Klagenemnda skal ha fem medlemmer med personlige varamedlemmer. Leder og varamedlem for leder skal fylle de lovbestemte krav for lagdommere. Leder og varamedlem for leder skal ikke være ansatt ved institusjonen. To av medlemmene skal være studenter.
- (3) Representanter for institusjonens eier eller medlem av institusjonens styre kan ikke være medlem av klagenemnda.
- (4) Klagenemnda er vedtaksfør når lederen eller varamedlem for leder og to andre medlemmer er til stede.
- (5) Klagenemndas vedtak i klagesaker kan ikke påklages.
- (6) Departementet kan gi forskrift om saksbehandlingen i klagesaker.
- (7) Departementet kan opprette særskilte nasjonale klageorgan som skal behandle klager over enkeltvedtak for bestemte områder.

Regler om klagenemnda ved UiT Norges arktiske universitet

Vedtatt av Styringsgruppa for fusjonsprosessen 30.10.2008 i sak SG 39/08 med hjemmel i lov av 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 5-1.

I. Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet skal ha en sentral klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak og andre saker fra studentene som beskrevet i punkt III.

II. Klagenemnda skal ha fem medlemmer med personlige varamedlemmer oppnevnt av universitetsdirektøren. Leder og varamedlem for leder skal fylle de lovbestemte krav for lagdommere. De skal ikke være tilsatt ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet. To av medlemmene skal være vitenskapelig ansatte ved universitetet, og to skal være studenter. Studentrepresentantene oppnevnes med ett års funksjonstid. De øvrige medlemmene oppnevnes med tre års funksjonstid.

Medlem av universitetsstyret kan ikke være medlem av klagenemnda. Medlem som har medvirket ved saksbehandlingen eller avgjørelse i det påklagde saksforhold, kan ikke delta ved behandling av klage over dette i klagenemnda.

Et medlem med varamedlem(mer) blir sittende inntil nytt medlem er oppnevnt, selv om funksjonstiden er utløpt. Et medlem fortsetter også til behandlingen av påbegynte saker er avsluttet.

III. Klagenemnda behandler følgende saker:

- a. Klager over enkeltvedtak som gjelder studenter og søkere til studier ved Universitetet i Tromsø, herunder klage på avgjørelse om opptak, permisjon, tildeling av grad eller vitnemål, tap av studierett og lignende.
- b. Klager over formelle feil ved eksamen, sensur og arbeidskrav, jf. lov om universiteter og høyskoler § 5-2.
- c. Saker etter lov om universiteter og høyskoler §§ 4-7 annullering av eksamen eller prøve, 4-8 utestenging og bortvisning, 4-9 femte ledd utestenging grunnet straffbare forhold og 4-10 utestenging etter sikkerhetsvurdering.

IV. Avgjørelsen skjer i møte. Nemnda avgjør om det er grunn til å innkalle klageren og den eventuelle motpart til å møte for nemnda eller til å innhente uttalelser fra andre instanser.

V. Klagenemnda er vedtaksfør når lederen eller varamedlem for leder og to andre medlemmer er til stede. Nemndas avgjørelser i saker under punkt III bokstav a og b kan ikke påklages.

VI. Avdeling for utdanning er sekretariat for klagenemnda.

VII. Reglene gjelder fra 1.1.2009.

Klagenemnda ved UiT Norges arktiske universitet

Klagenemndas funksjon

Universitetet er pålagt å opprette en klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak og, etter universitetsstyrets bestemmelse, andre klagesaker for kandidatene, jf. lov om universiteter og høyskoler § 5-1 første ledd. Universitetets klagenemnd, som erstattet tidligere styrets klagenemnd, trådte i virksomhet 1.1.2006.

Det går frem av regler om klagenemnda ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet pkt. III at universitetets klagenemnd behandler klager over enkeltvedtak som gjelder studenter og søkere til studier ved universitetet, og klager over formelle feil ved eksamen og prøver. Videre treffer klagenemnda vedtak i første instans i saker om disiplinære reaksjoner mot studenter. Dette er saker om annullering og utestenging etter fusk på eksamen, saker om utestenging fra praksis grunnet straffbare forhold, utestenging etter skikkethetsvurdering og bortvisning på grunn av grovt forstyrrende opptreden. Videre gjelder dette saker om inndragning av vitnemål, annullering og nektelse av adgang til norske utdanningsinstitusjoner etter bruk av falsk dokumentasjon i forbindelse med opptak.

Klager over enkeltvedtak som gjelder Ph.d.-studenter behandles også av klagenemnda i den grad det er naturlig å regne parten som student i vedkommende sak.

Etter avtale med The University Centre in Svalbard (UNIS), behandler også klagenemnda klager over enkeltvedtak som gjelder studenter ved UNIS.

Klager over opptak som gjøres innenfor den nasjonale opptaksmodellen for grunnutdanninger ved universiteter og høyskoler som organiseres av Samordna opptak, behandles av Nasjonal klagenemnd etter forskrift om opptak til høyere utdanning kapittel 8. Nemnden er oppnevnt av Kunnskapsdepartementet og sekretariatet ligger til Samordna opptak.

I disiplinærsaker der vedtak i første instans treffes av Universitetets klagenemnd, er det Felles klagenemnd som er klageinstans. Dette følger av forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 4-7 til § 4-10. Nemnden er oppnevnt av Kunnskapsdepartementet og sekretariatet ligger til Samordna opptak.

Klagenemndas sammensetning i perioden

Klagenemndas sammensetning følger av regler om klagenemnda ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet pkt. II. Her går det frem at nemnda skal bestå av fem medlemmer oppnevnt av universitetsdirektøren; en leder som fyller de lovbestemte krav for lagdommere og som ikke er tilsatt ved universitetet, to vitenskapelig ansatte og to studentrepresentanter. I tillegg oppnevnes vararepresentanter. Sekretariat for klagenemnda i 2016 var Avdeling for utdanning, Seksjon for studieinformasjon og opptak.

I 2016 har universitetets klagenemnd bestått av:

Leder: Inger Bonnie Gjerde, dommer i Nord-Troms tingrett

Personlig vararepresentant: Sidsel Sund Olsen, dommer i Nord-Troms tingrett

Vitenskapelig representant: Hilde Bjørnå, professor, Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning

Vitenskapelig representant: Dag Coucheron, førsteamanuensis, Det helsevitenskaplige fakultet

Vara vitenskapelig representant: Magne Frostad, professor, Det juridiske fakultet

Vara vitenskapelig representant: Merethe Giertsen, førstelektor, Fakultet for idrett, reiseliv og sosialfag

Studentrepresentant: Harald Olsvik

Studentrepresentant: Kristian Wangsfjord

Vara studentrepresentant: Vetle Langedahl

Vara studentrepresentant: Kamilla Fjellheim Eriksen

Vara studentrepresentant: Jens Rudi Solbakken

Vara studentrepresentant: Mathilde Søreng

Sekretariat: Juridisk rådgiver Siv Forså Østerud fra Avdeling for utdanning har vært sekretær for klagenemnda, og har i hovedsak forberedt saker om uregelmessigheter ved eksamen og saker om merknad på politiattest. Juridisk rådgiver Hilde Berntsen fra Avdeling for utdanning har forberedt saker innen studieadministrasjon og saker om uregelmessigheter ved eksamen. Rådgiver Erlend Berntsen fra Avdeling for utdanning har også forberedt saker innen studieadministrasjon. I tillegg har jusstudentene Ingrid Aadnesen og Kristian Wangsfjord forberedt saker for klagenemnda, i forbindelse med at de ble deltidsansatt ved Avdeling for utdanning høsten 2016. Saker som gjelder doktorgradsforvaltningen har vært forberedt av seniorrådgiver Olaus Husabø fra Avdeling for forskning og utviklingsarbeid. Husabø har også bistått med å forberede saker om uregelmessigheter ved eksamen, sammen med Svetlana Petricheva Johansen fra Avdeling for forskning og utviklingsarbeid.

Leder og vararepresentant for leder har funksjonstid fram til 1. juli 2018, og de vitenskapelige representantene og deres vararepresentanter var oppnevnt til 22.1.2017. Studentrepresentantene og deres vararepresentanter var oppnevnt ut 2016. Wangsfjord avsluttet sin periode høsten 2016, i forbindelse med at han ble deltidsansatt ved Avdeling for utdanning.

Antall møter

Klagenemnda avholdte elleve møter i 2016, mot sju møter i 2015. I 2016 var det fem møter i vårsemesteret og seks i høstsemesteret.

Klagesaker

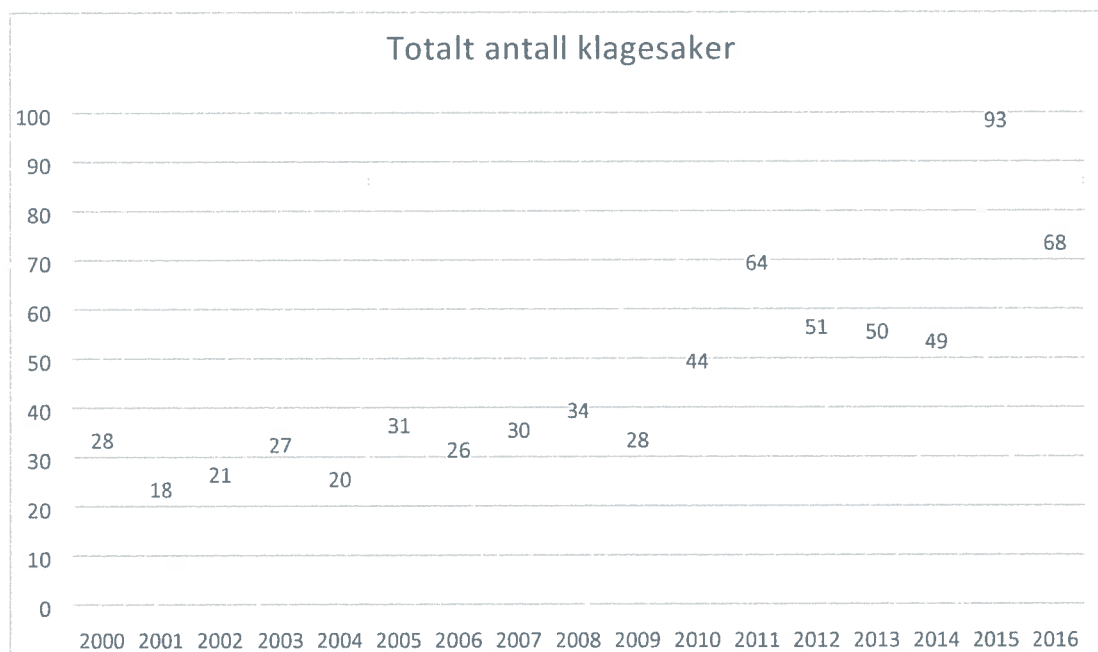
Totalt antall klagesaker, samt utfall

Begrepet *totalt antall klagesaker* betyr i denne sammenhengen det totale antallet klagesaker som klagenemnda har truffet vedtak i gjennom et år. Vedtak i disiplinærsakene, samt klage over vedtak i disiplinærsakene, er ikke tatt med i denne kategorien.

Klagenemnda behandlet totalt 68 klagesaker i 2016. Av disse ble 10 saker gitt medhold, 57 saker ble gitt avslag og én sak ble avvist. Det var dissens i to saker.

Sammenligning med foregående år

Klagenemnda behandlet som nevnt 68 klagesaker i 2016. Til sammenligning behandlet klagenemnda 93 klagesaker i 2015. Antall klagesaker i 2015 var rekordhøyt. Saksmengden har imidlertid normalisert seg i 2016. Det kan påpekes at antallet klagesaker likevel er noe høyt sammenlignet med foregående år. Tabellen under viser utviklingen i antallet klagesaker de siste 17 årene:

Svingninger fra år til år kan i stor grad skyldes tilfeldigheter, og tallmaterialene kan derfor være et usikkert grunnlag for analyse. Det er likevel mulig å se noen tendenser utfra det foreliggende materialet.

Statistikken viser at det har vært en tydelig økning i det totale antall klagesaker de siste seks årene. Studenttallet har økt i samme periode, og økningen i antall klagesaker må sees i sammenheng med dette. Høsten 2009 var antallet registrerte studenter 8 373. Høsten 2016 var antallet 16 151.

Reelt antall klagesaker

Det reelle antallet klagesaker ved universitetet kan være langt høyere enn de sakene som kommer til klagenemnda. Dette skyldes for det første at noen typer klager skal behandles av andre organ. For eksempel skal klager over opptak til grunnstudier behandles av Nasjonal klagenemnd. For det andre vil det totale antall klagesaker ved institusjonen være høyere enn tallene fra klagenemnda viser, da det enkelte vedtaksorgan har myndighet til å omgjøre egne vedtak. Dersom vedtaket blir omgjort av førsteinstans, går ikke saken videre til klagenemnda, heller ikke som orienteringssak. Det finnes derfor ingen oversikt over hvor mange klager som er tatt til følge i førsteinstans.

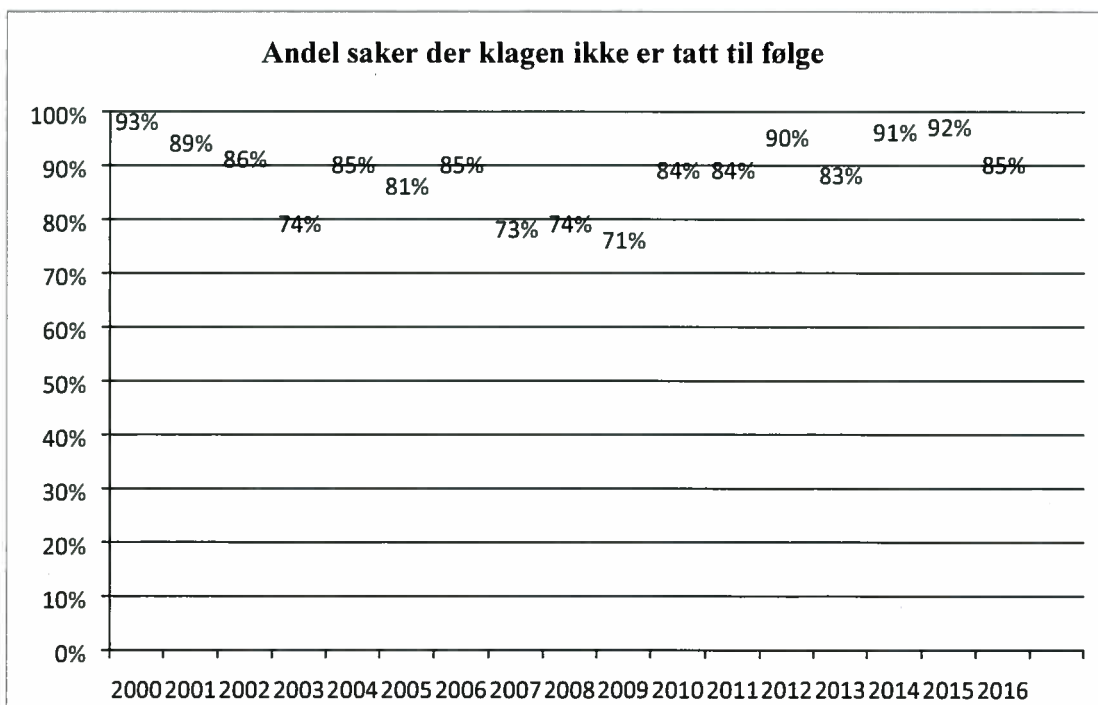
Antall avvisninger

I 2016 traff klagenemnda vedtak om å avvise én av de innkomne klagene. Det følger av forvaltningsloven at dersom vilkårene for å behandle en klage ikke foreligger, skal klagenemnda treffe vedtak om å avvise saken. Avvisningsvedtaket i 2016 ble begrunnet med at klagen var fremsatt etter klagefristen.

Antall avslag og medhold

I 2016 ble 10 klager tatt til følge, noe som tilsvarer 15 % av det totale antallet klagesaker. Til sammenligning var det 8 % medhold i 2015, 8 % medhold i 2014 og 16 % medhold i 2013.

Tabellen under viser andel saker hvor klagenemnda ikke har tatt klage til følge. Det er inntatt statistikk for de siste 17 årene.

Generelt må det kunne konstateres at avslagsprosenten har vært gjennomgående høy i hele perioden, og at den har ligget på et relativt jevnt nivå.

En lav medholdsprosent oppfattes som positivt i den forstand at det gir uttrykk for at de vedtak som påklages likevel var korrekte, og for at klagenemnda støtter det forvaltningsskjønnet som er utøvd. Til tross for dette har klagenemnda erfart at saksbehandlingen gjort av førsteinstans er av varierende kvalitet. Det bemerkes at det i mange saker påvises saksbehandlingsfeil som ikke fremkommer i noen statistikk. Når en saksbehandlingsfeil ikke har virket inn på vedtakets innhold er vedtaket likevel gyldig. Statistikken over medholds- og avslagsprosent gir således ikke et fullverdig bilde av omfanget av saksbehandlingsfeil som påvises av klagenemnda.

Nedenfor gjengis en tabell over både de summerte klagesakene og fordelingen av medhold og avslag. I tabellen er det også tatt med antall dissensavgjørelser. I 2016 ble det avsagt to dissensavgjørelser. Dette må sies å være et forholdsvis normalt antall dissenser.

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totalt antall	30	34	28	44	64	51	50	49	93	68
Antall avslag	22	25	20	37	54	46	40	42	82	57
Antall medhold	6	7	6	5	3	4	8	4	7	10
Antall avvisninger	2	2	2	2	7	1	2	3	4	1
Antall dissens	0	0	4	0	0	0	0	0	5	2

Saker hvor klagen ble tatt til følge

Den første klagen som ble tatt til følge var i sak K 3/16 om formelle feil ved eksamen i emnet SOK-3020 *Econometrics*. Studenten hadde mistet tilgang til WISEflow under eksamen, og hadde således ikke mulighet til å jobbe med eksamen i dette tidsrommet. Klagenemnda kom til at dette utgjorde en formell feil ved eksamen, og at feilen kunne ha hatt betydning for studentens prestasjon. Sensurvedtaket ble opphevet.

I sak K 7/16 klagde studenten på avslag på søknad om dispensasjon fra tregangerregelen. Studenten hadde strøket på eksamen i et emnet på tannlegestudiet fire ganger. Etter en helhetsvurdering kom klagenemnda til at studenten hadde dokumentert tungtveiende sosiale grunner for at eksamen ikke var bestått. Det ble funnet sannsynliggjort at dysleksi kunne ha hatt innvirkning på studentens prestasjoner under eksamen. Det ble gitt dispensasjon fra tregangerregelen, og studenten fikk et femte forsøk på å bestå eksamen.

I sak K 18/16 klagde en student over formelle feil ved eksamen i emnet JUR-3003 4. *avdeling master skoleeksamen*. Studenten hevdet at flere studenter fikk vite hvilket fag som ble gitt på eksamen en stund før den ble utlevert. Flere studenter hadde rapportert at eksamensvaktene gikk rundt i lokalene før eksamen mens de bar på eksamenssettet. Noen studenter skal sett eksamenssettet og

antatt at de ble prøvd i valgemner, noe de også ble. Fakultetet kom til at det ikke forelå en formell feil. Dette ble blant annet begrunnet i at selv om studenter får vite hvilket fag de skal opp til, og får ekstra lesetid på dette faget, betyr ikke dette at de kan lese seg til en god besvarelse. Klagenemnda kom imidlertid til at det var en formell feil at noen av kandidatene fikk mulighet til å observere deler av eksamenssettet opp til en time før eksamen startet, og dermed kunne anta at de ville bli prøvd i sitt valgemne. Klagenemnda kom videre til at det var rimelig å anta at den formelle feilen kunne ha hatt betydning for en eller flere kandidaters prestasjon, og at hele eksamen måtte annulleres, og det måtte avholdes ny eksamen for alle kandidatene. På bakgrunn av henvendelser og reaksjoner fra studentene etter vedtaket, foretok klagenemnda en ny vurdering av saken. Klagenemnda kom til at det forelå saksbehandlingsfeil, blant annet at ikke alle berørte kandidater fikk anledning til å uttale seg. Saken ble sendt tilbake til fakultetet for ny behandling. Etter ny behandling kom fakultetet på nytt til at det ikke forelå formelle feil. To studenter klagde på dette vedtaket, og saken ble sendt over til klagenemnda for endelig behandling. Klagenemnda kom til at det forelå formelle feil som kunne ha gitt noen av kandidatene en urettmessig fordel, og at eksamen skulle annulleres og at det skulle avholdes ny eksamen for alle kandidatene. Avgjørelsen ble avsagt med dissens 3-2.

I sak K 22/16 klagde studenten på formelle feil ved praksis i emnet HSY-4211 *Praksisstudier – medisinsk avdeling*. Studenten hadde strøket på praksisen, og klagde på at det ikke var gitt forhåndsvarsel om at hun stod i fare for å ikke bestå. I midtveisevalueringen fremgikk det at det ikke var grunnlag for varsel, men at det likevel eksisterte en viss usikkerhet rundt studentens faglige nivå. I e-post til studenten ga emneansvarlig uttrykk for at det forelå tvil om studenten kom til å bestå praksisen. Klagenemnda kom til at det ikke var gitt tilstrekkelig skriftlig varsel, og at dette var en feil som kunne ha hatt betydning for kandidatens prestasjon. Det ble lagt vekt på viktigheten av å gi klar og utvetydig varsel til studenten. Klagenemnda bemerket at resultat av medhold ikke er at studenten består praksisperioden, men at gjennomføring av praksisen ikke blir registrert som et forsøk.

I sak K 25/16 klagde studenten på avslag på søknad om opptak til Master Public Health. Avslaget var begrunnet i at hun ikke hadde dokumentert fullført bachelorgrad eller tilsvarende. Studenten mente hun var kvalifisert, blant annet ettersom hun har doktorgrad og er autorisert lege og spesialist. Klagenemnda kom til at opptakskravene var oppfylt, da hun har dokumentert legeutdanning tilsvarende profesjonsstudiet i medisin, samt doktorgrad. Saken ble sendt tilbake til førsteinstans for vurdering av hvorvidt de øvrige vilkår for opptak er oppfylt. Studenten fikk opptak av førsteinstans.

I sak K 37/16 klagde studenten på avslag på søknad om opptak til *Arktisk naturguide*. Avslaget var begrunnet i at han ikke oppfylte vilkåret om erfaring fra et aktivt friluftsliv. Etter en helhetsvurdering kom klagenemnda til at studenten oppfylte vilkåret. Det ble lagt vekt på at han hadde praksiserfaring fra et bookingbyrå, samt fullført sikkerhetskurs ved UNIS. Studenten fikk reservert studieplass fra høsten 2017, da det var for sent å starte opp på studiet i forhold til årets opptak og semesterstart.

I sak K 74/16 klagde studenten på formelle feil ved arbeidskrav i emnet FIL-1007 *Etikk*. Institutt for filosofi mente at klager hadde trukket sin innlevering. Etter at studenten hadde levert arbeidskravet, avtalte hun med instituttet at hun skulle levere på nytt. Hun leverte imidlertid ikke på nytt, og instituttet mente dette innebar at det innlevert arbeidskravet var trukket. Klagenemnda kom til at det ikke i tilstrekkelig grad var dokumentert at studenten hadde trukket innleveringen av arbeidskravet. Det måtte anses som en formell feil at instituttet ikke hadde vurdert det innleverte

arbeidskravet. Klagenemnda vurderte det slik at feilen kunne rettes opp ved ny vurdering av det innleverte arbeidskravet.

I sak K 75/16 klagde studenten på vedtak om inndragelse av studierett. Studenten hadde brukt fire forsøk på å bestå eksamen i et emne på sykepleierutdanningen. Klagenemnda kom til at studentens helsemessige utfordringer utgjorde tungtveiende sosiale og/eller personlige grunner til at eksamen ikke var bestått. Studenten ble innvilget et femte forsøk på å bestå eksamen.

I sak K 82/16 klagde studenten på formelle feil ved praksis i *Sosialt arbeid i praksis*. Studenten ble i praksisperioden meddelt muntlig i et møte at hun kom til å bli vurdert til ikke bestått, samt at praksisstedet ikke lengre ville ta imot henne. Studenten klagde på at det ikke var gitt forhåndsvarsel om at hun stod i fare for å ikke bestå praksisen. Fakultetet mente at møteinnkallelsen var tilstrekkelig som forhåndsvarsel, da tittelen for møteinnkallelsen var «*innkalling til samtale vedr. tvil rundt praksisstudiet*». Klagenemnda kom til at møteinnkallelsen ikke oppfylte kravene for forhåndsvarsel, og at dette var en formell feil som kunne ha hatt betydning for kandidatens prestasjon. Det ble lagt vekt på viktigheten av å gi klar og utvetydig varsel til studenten.

I sak K 89/16 klagde studenten på formelle feil ved av praksis i emnet SPHPRA2. Studenten gjennomførte fire vakter i praksis, før praksisstedet meldte fra om at de ikke ønsket å ha vedkommende i praksis hos seg. UiT forsøkte å finne en ny praksisplass til studenten, men lyktes ikke med dette. Studenten fikk vurderingen ikke bestått. Det ble videre sendt en tvilmelding til institusjonsansvarlig for skikkethetsvurdering på bakgrunn av hendelsene som medførte at praksisstedet ikke ønsket å ha studenten i praksis. Klager mente det ikke var gitt tilstrekkelig forhåndsvarsel om at hun ikke kom til å bestå praksisen. Instituttet mente at studenten hadde vært jevnlig informert om saken gjennom diverse møter. Klagenemnda kom til at det ikke var gitt tilstrekkelig skriftlig varsel om at studenten sto i fare for å ikke bestå praksisperioden, og at dette medførte en formell feil som kunne ha hatt betydning for kandidatens prestasjon. Det ble lagt vekt på viktigheten av at studenter skal gis tilstrekkelig anledning til å uttale seg om de forhold vurdering om ikke bestått praksis bygger på før en slik beslutning tas. Muntlig kontakt og møter er ikke tilstrekkelig for å oppfylle vilkårene til forhåndsvarsel.

Fordeling på ulike saksfelt

Nedenfor følger en oversikt over fordelingen av ulike sakstyper i 2016. For å vise en utvikling har vi tatt med tilsvarende tall fra årene 2012-2015.

Saksfelt	2012	2013	2014	2015	2016
Opptak	17	21	25	49	27
Adgang til eksamen	10	9	3	11	10
Særskilt tilrettelegging	2	1	0	2	1
Formelle feil	13	9	13	11	15
Andre forhold	7	10	8	20	15

I 2016 var det en nedgang av antall klagesaker i forhold til i 2015, hvor man så en markant økning av antall klagesaker i forhold til tidligere år. Dette gjaldt særlig opptakssaker. Dette vil kommenteres særskilt nedenfor. I 2016 ble det videre avsagt noen avgjørelser i saker om formelle feil som også vil trekkes frem nedenfor.

Opptakssaker

I 2016 behandlet klagenemnda 27 klagesaker i forbindelse med opptak. I 2015 behandlet klagenemnda 49 klagesaker i forbindelse med opptak. Antall klagesaker i 2016 er altså tilnærmet halvert sammenlignet med i 2015, og antallet har således normalisert seg i forhold til tidligere år.

I 2015 behandlet klagenemnda rekordmange opptakssaker. I årsrapporten fra 2015 ble det forsøkt analysert mulige årsaker til dette avviket. Analysen viste at flere av klagesakene i forbindelse med opptak kunne vært unngått med blant annet bedre saksbehandling, klarere opptakskrav og mer utfyllende informasjon til søkerne. I 2015 led omtrent en fjerdedel av klagesakene av saksbehandlingsfeil. Svært mange av klagenes skyldtes at det påklagede vedtaket manglet en tilstrekkelig begrunnelse. En begrunnelse skal sette parten i stand til å forstå vedtakets innhold, og til å gjøre en realistisk vurdering av om det er noen grunn til å påklage vedtaket. Utforming av gode begrunnelser i førsteinstans er derfor en svært god investering, og gir det beste vernet mot unødige klagesaker. I årsrapporten ble det understreket at det var hensiktsmessig å fokusere på målrettet arbeid med forbedring av rutiner og kvalitet i saksbehandlingen.

I 2016 har antallet saksbehandlingsfeil gått betydelig ned. Dette er en positiv utvikling, som blant annet kan ha sammenheng med at Avdeling for utdanning holdt opptakskurs for lærestedene Tromsø, Harstad og Narvik våren 2016 hvor det ble inntatt en særlig del om saksbehandling i forbindelse med opptak og generell forsvarlig saksbehandling. Det ble særlig fokusert på å utforme en god begrunnelse for avslag, og det ble vist til forvaltningslovens krav til begrunnelse. Det ble også fokusert på å presisere uklare opptakskrav, samt gjøre dem mer tilgjengelig for søkerne. Avdeling for utdanning opplevde at kursdeltakerne var positive til at det var inntatt en egen del om saksbehandling. Avdeling for utdanning hadde også møte med Institutt for lærerutdanning og pedagogikk, da dette instituttet hadde flest klagesaker i forbindelse med opptak i 2015. Det ble bestemt at det skulle holdes et eget kurs for instituttet med fokus på saksbehandling.

Nedgangen av antall opptakssaker i 2016 kan skyldes at det er tatt grep for å forbedre saksbehandlingen, blant annet i form av kurs i saksbehandling i førsteinstans. Det påpekes at 27 opptaksklager likevel er et relativt høyt antall. Årsaken til at søkere klager på avslag vil variere, og vil ikke alltid være lett å fastslå. Klagesakene innen opptaket fra 2016 viser blant annet at flere klagere ikke sender inn tilstrekkelig dokumentasjon på at vilkårene for opptak er oppfylt. Dette til tross for at universitetet har oppfylt sin veiledningsplikt. Det kan virke som at mange søkere har hastverk med å søke om opptak, og setter seg derfor ikke tilstrekkelig inn i søkeprosessen. Det bemerkes det at det er søkers ansvar å gjøre seg kjent med opptakskravene, krav til dokumentasjon og aktuelle frister.

Det bemerkes også at medholdsprosenten i opptakssakene fra 2016 er lav. Dette innebærer at vedtakene fattet i førsteinstans er riktige, og illustrerer at søkere muligens fortsatt ikke har tillitt til

vedtakenes riktighet, ettersom så mange velger å klage på vedtakene. Det er vår konklusjon at det er hensiktsmessig å fortsette å ha fokus på gode rutiner og kvalitet i saksbehandlingen.

Formelle feil

Klagenemnda behandlet tre klagesaker om formelle feil ved praksis som resulterte i at klagerne fikk medhold. Klagerne hadde praksisperiode i forbindelse med bachelor i sykepleie og bachelor i sosialt arbeid. I alle sakene mente klagerne at de ikke hadde fått forhåndsvarsel om at de stod i fare for å ikke bestå praksisperioden, noe de har krav på. I den ene saken ga ikke forhåndsvarselet tilstrekkelig klart uttrykk for at studenten stod i fare for å ikke bestå. I de to andre sakene ble forhåndsvarsel ikke gitt i det hele tatt, før studentene ble bortvist fra praksisstedet. Klagenemnda kom til at det var en formell feil at studentene ikke hadde fått forhåndsvarsel, og understrekte viktigheten av et klart og utvetydig forhåndsvarsel. Disse sakene viser at fagenhetene må forbedre sine rutiner angående forhåndsvarsel til studenter som står i fare for å få ikke bestått praksis.

I de to sakene hvor studentene ble tatt ut av praksisstedet, reiste det seg spørsmål om det forelå hjemmel til å umiddelbart ta studentene ut av praksis. I begge sakene hadde praksisstedene tatt studentene ut av praksis. I følge forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning er det kun institusjonsansvarlig for skikkethet som har hjemmel til å vedta å midlertidig utestenge studenter fra praksis. Fagenheten/praksisstedet har altså ikke hjemmel til å formelt frata en student rett til praksis. Klagenemnda kom imidlertid til at i spesielle og akutte tilfeller må det eksistere en adgang til å umiddelbart ta studenten ut av praksis dersom denne oppfører seg på en slik måte at det ikke vil være forsvarlig i forhold til pasientenes eller elevenes liv og helse. Dette bør i så tilfelle følges opp med en tvilmelding til institusjonsansvarlig for skikkethetsvurdering av studenter for å formalisere prosessen. Avdeling for utdanning ser et klart behov for utarbeidelse av veiledning og rutiner i saker hvor fagenheten og/eller praksisstedet ønsker å ta en student ut av praksis før endt praksisperiode.

Saken om formelle feil ved eksamen i JUR-3003 *avdeling master skoleeksamen* våren 2016 må også nevnes særskilt. Innholdet i saken er nærmere redegjort for ovenfor på side 9. Klagenemnda kom som nevnt til at det hadde blitt begått feil ved behandlingen av klagen. Feilen ble imidlertid rettet opp i ved at saken ble sendt tilbake til førstestans for ny behandling. Saksbehandlingstiden ble derfor forholdsvis lang, og saken ble ikke endelig avgjort før i juli 2016. Saken var mye omtalt i media våren og sommeren 2016, og innebar en særskilt situasjon da saken berørte mange parter. Behandlingen av saken synliggjorde et behov for å gjennomgå og forbedre universitets rutiner for behandling av klager over formelle feil i universitetets kvalitetssystem del 5. Dette arbeidet ble gjennomført av Avdeling for utdanning høsten 2016.

Fordeling på det enkelte fakultet/avdeling:

Fakulteter/Avdeling	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning (HSLF)	12	7	12	9	33	9
Det helsevitenskapelige fakultet (Helsefak)	30	21	19	13	36	23
Det juridiske fakultet	5	4	2	2	8	3
Fakultet for naturvitenskap og teknologi	3	0	2	2	1	7
Det kunstfaglige fakultet	0	1	1	0	2	1
Fakultet for biovitenskap, fiskeri og teknologi	4	2	6	10	8	4
Avdeling for utdanning (UTA)	10	16	7	13	4	12
Fakultet for idrett, reiseliv og sosialfag			1	0	1	1
Ledelse og administrasjon Campus Harstad						5

Når det gjelder fordeling av saker mellom fakultetene, har antallet saker normalisert seg noe i 2016.

I 2015 så man en betydelig økning av saker fra HSLF og Helsefak. Flesteparten av klagesakene fra HSLF fra 2015 var opptakssaker. Den markante økningen i antallet opptakssaker i 2015 er tidligere kommentert. I 2016 ser man at antall klagesaker fra HSLF har normalisert seg, også med mer variasjon i forhold til saksfelt. Nedgangen i antall klagesaker fra HSLF kan ha sammenheng med at Avdeling for utdanning holdt et eget kurs om saksbehandling av klagesaker for Institutt for lærerutdanning og pedagogikk i 2016, ettersom man så at dette instituttet hadde flest klagesaker i 2015.

Antall klagesaker fra Helsefak har også normalisert seg noe, men er fortsatt høyt. Det bemerkes imidlertid at det er naturlig at Helsefak har flest klagesaker, ettersom Helsefak er fakultetet med flest studenter ved UiT.

Behandlingstid for klagesaker

Med behandlingstid for klagesaker menes her tiden fra en klage oversendes fra førsteinstans til endelig vedtak er fattet i klagenemnda. Den reelle saksbehandlingstiden er imidlertid lenger, da førsteinstansen behandler klagen før den oversendes til klagenemnda. Universitetet er pålagt å forberede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold, jf. forvaltningsloven § 11a. Målsettingen er dermed at behandlingstiden skal være så kort som mulig.

Den gjennomsnittlige behandlingstiden for klagesaker i 2016 var 12 uker. Tilsvarende tall for 2015 var 11 uker, 11 uker i 2014 og 9 uker i 2013. Saksbehandlingstiden både i 2015, 2014 og i 2013 innebærer en klar økning i forhold til årene før.

Saksbehandlingstiden for klagenemnda er for lang, og vi også fått klar tilbakemelding om dette fra klagerne. Det er flere årsaker til den lange saksbehandlingstiden de siste årene. Overordnet skyldes det arbeidsmengden til sekretariatet. Saksbehandlingstiden fra og med 2013 har gått betydelig opp grunnet en meget betydelig økning i antallet disiplinærsaker fra og med dette året. Disiplinærsaker er særlig ressurskrevende saker som må prioriteres. Mengden disiplinærsaker påvirker saksbehandlingstiden også i vanlige klagesaker i vesentlig grad, fordi en så stor andel av våre saksbehandlingsressurser brukes der. Disiplinærsakene må også prioriteres.

Klagenemnda er første vedtaksinstans i saker om særskilt skikkethetsvurdering, og klagenemndas sekretariat er de samme personene som ivaretar administrativ og juridisk støtte i disse sakene. Dette arbeidet tar mye ressurser. For mer informasjon, se årsrapport for skikkethetsnemnda.

Klagenemnda pekte i 2013 på at det er et behov for å styrke sekretariatet til klagenemnda. Høsten 2016 ble ny jurist ansatt i fast stilling som juridisk rådgiver. To viderekomne jusstudenter ble også ansatt deltid for å behandle saker for klagenemnda.

Videre har universitetsdirektøren fra 2016 øremerket midler til en 50 % juriststilling til administrativ støtte til institusjonsansvarlig for skikkethetsvurderingen av studenter på lærerutdanningene og helse- og sosialutdanningene ved universitetet.

Disiplinærsaker

Totalt antall disiplinærsaker, samt reaksjon

År	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Antall saker	13	15	7	12	11	7	5	20	30	29	43
Reaksjon	12	12	6	11	10	7	5	15	18	20	36

Som disiplinærsaker regnes saker der universitetet selv gjennom klagenemnda kan vedta disiplinære reaksjoner overfor studenter for forhold som universitetet og samfunnet ønsker å beskytte seg mot. Disiplinære reaksjoner er inngripende overfor den enkelte, og forutsetter at universitetet har en klar lovhjemmel for inngrepet. Alle vedtak om disiplinære reaksjoner som klagenemnda fatter har hjemmel i lov om universiteter og høyskoler. Sanksjonene som denne loven hjemler er annullering av eksamen og utestengelse fra institusjoner under lov om universiteter og høyskoler på grunn av fusk ved eksamen, utestengning fra praksis på grunn av tidligere straffbare forhold, vedtak om at en student ikke er skikket til sitt studium innen lærerutdanningene og helse- og sosialfagutdanningene og eventuelt utestengning av studenten, inndragning, annullering og utestengning for bruk av falsk dokumentasjon i søknad om opptak til studium og bortvisning som følge av grovt forstyrrende opptreden. Felles for disse sakene at det er strenge krav til korrekt og god saksbehandling, noe som fører til at forvaltningen av disse saksområdene er ressurskrevende.

Tabellen over viser antall disiplinærsaker som er behandlet av klagenemnda de siste 11 årene, og hvor mange av sakene som endte med en disiplinær reaksjon i form av utestengelse og/eller annullering av eksamen. I 2016 var antallet disiplinærsaker 43, mot 29 saker i 2015, 30 saker i 2014 og 20 saker i 2013.

Økningen i antallet disiplinærsaker de siste årene kan blant annet ses i sammenheng med at studenttallet ved universitetet har økt. Imidlertid har antallet disiplinærsaker økt markant i 2016, med 14 flere saker enn i 2015. Det er derfor hensiktsmessig med en analyse av mulige årsaker til denne økningen.

De fleste disiplinærsakene i 2016 gjaldt fusk i forbindelse med prøve eller eksamen. 35 av sakene gjaldt plagiering ved hjemmeeksamen, som er den vanligste formen for fusk. Siden Kvalitetsreformen i 2003 har antall eksamener økt i omfang, herunder særlig hjemmeeksamen og skoleeksamen. Det uregelmessige forholdet avdekkes som regel når eksamensoppgavene blir kontrollert i tekstgjenkjennelsesprogrammet Urkund. Antall hjemmeeksamener som automatisk gjennomgår tekstgjenkjennelsessystem har økt drastisk i 2016, fra 6350 hjemmeeksamener høsten 2015 til 14 495 høsten 2016. Det må kunne legges til grunn at dette har sammenheng med økt antall fuskesaker i 2016.

Den vanligste formen for fusk ved hjemmeeksamen er plagiering. Plagiering er et komplekst tema. Det må ses primært som en pedagogisk og fagetisk utfordring, og ikke som et juridisk problem. Akademisk skriving må synliggjøres som en naturlig del i alle studier ved universitetet. Videre må alle faglærere anse det som naturlig å gi veiledning og tilbakemelding vedrørende studenter bruk av

kilder og referanseteknikk i hele studieløpet. Studentene må fra begynnelsen av bli gjort oppmerksom på at korrekt bruk av kilder både er kompetansemål i studiet og vurderingskriterier ved eksamen. Hva som er god kildebruk og akseptabel referanseteknikk innen det enkelte fagområde er noe som må modnes, og det vil være naturlig at kravene og dybden økes gradvis innenfor studieprogrammet. Den antatt beste måten å lære dette på vil være å skrive i prosess med tilbakemelding fra, og i diskusjoner med, medstudenter og faglærere.

I 29 av de 35 sakene om fusk ved hjemmeeksamen gjaldt det fusk i form av utilstrekkelig kildehenvisning, herunder særlig henvisning til nettkilder. En gjennomgang av sakene viser at universitetet i de aller fleste tilfeller har oppfylt sin informasjons- og veiledningsplikt angående regler for kildebruk. I 2015 skyldes flere av frifinnelsene at universitetet ikke hadde sannsynliggjort at studenten hadde fått tilstrekkelig opplæring og veiledning om reglene om kildebruk. I 2016 var det imidlertid ingen slike saker.

Vi ser derimot at det ikke gis tilstrekkelig informasjon og veiledning om bruk av andres eksamensbesvarelser som kilder, eksempelvis mastergradsoppgaver og tidligere eksamensbesvarelser som er gjort tilgjengelig på Internett. Det kan virke som flere studenter er under den oppfatning at andre studenter sine besvarelser ikke er å regne som kilde, og dermed ikke underlagt reglene for kildebruk. Studentene oppgir ofte kilder som er nevnt i disse besvarelsene, men oppgir ikke selve besvarelsen som primærkilde. Dette har synliggjort et behov for veiledning angående bruk av slike kilder. Det er viktig at det presiseres overfor studentene at andres besvarelser skal refereres til og oppgis som kilde på lik linje som andre «ordinære» kilder.

Videre så vi at flere av sakene om fusk ved hjemmeeksamen i 2016 gjaldt ulovlig samarbeid. Selv om hjemmeeksamen i utgangspunktet skal være et individuelt arbeid, har studentene i en viss grad anledning til å samarbeide med andre studenter. I noen tilfeller blir studentene sågar oppmuntret til samarbeid. En gjennomgang av sakene viser at flere fakultet ikke i tilstrekkelig grad gir informasjon og veiledning om hvor grensene for samarbeid går, altså hva som utgjør lovlig samarbeid under hjemmeeksamen. Det er et behov for at fakultetene vurderer dette nærmere og informerer studentene om forventinger og krav ved den enkelte hjemmeeksamen.

I noen av emnene hvor vi så særlig mange fuskesaker, har Avdeling for utdanning etterspurt fakultetenes mening om hvorfor det kan tenkes at så mange velger å fuske selv om de har fått informasjon om regler for kildebruk. Det er blitt opplyst at større bruk av tekstgjenkjenningssystem innebærer at flere tilfeller av mulig fusk fanges opp, noe som er i tråd med vår vurdering ovenfor. I ett emne hvor det ble rapportert 5 fuskesaker, var det et stort antall utenlandsstudenter. Det ble opplyst at mulige grunner til fusk i disse tilfellene kunne være at det i de aktuelle landende forelå en utbredt ukultur i forhold til plagiat, da man ikke har ressurser/teknologi som gjør at man kan avsløre fusk.

En gjennomgang av sakene fra 2016 viser at i 12 av fuskesakene som gjaldt plagiering ved hjemmeeksamen kom studenten fra annen språk- og kulturbakgrunn. I 2015 var det 21 slike tilfeller. Dette er en betydelig nedgang, og kan skyldes at universitetet i større grad har overholdt sin veilednings- og informasjonsplikt overfor utenlandsstudenter når det gjelder regler om kildebruk. Dette illustreres ved at seks studenter i 2015 ble frifunnet, i saker hvor det ble lagt vekt på at det var fremkommet opplysninger om betydelige utfordringer under studiet som følge av manglende språkkompetanse, manglende faglig forståelse og/eller mangelfull innsikt i reglene om kildebruk osv.

I 2016 forelå det omtrent ingen anførsler fra utenlandsstudenter om at vedkommende ikke hadde forstått reglene om kildebruk. I de fleste sakene har studenten valgt å ikke uttale seg. Dette kan tyde på at studenten har fått tilstrekkelig informasjon og innehar forståelse for reglene om kildebruk, men valgte å fuske likevel.

Selv om mye kan tyde på at det nå gis bedre veiledning og informasjon om reglene om kildebruk, er det viktig å fortsette å tilstrebe god veiledning til utenlandsstudenter. Veiledningsplikten kan tilsi at universitetet må strekke seg lengre i opplæring og veiledning når studenten har språklige og kulturelle utfordringer. For studenter som har oppholdstillatelse i Norge på grunnlag av studieretten, har et utestengelsesvedtak som regel svært alvorlige konsekvenser. Studenten mister som regel oppholdstillatelsen og må returnere til hjemlandet uten vitnemål. Noen av disse har tatt lån for å finansiere studiet her som de nå ikke kan betale tilbake. Noen er finansiert av storfamilien i hjemlandet. Mange rapporterer at de ikke har noe å komme tilbake til. Det bemerkes imidlertid at den enkelte student i utgangspunktet selv har ansvaret for å kjenne til reglene ved eksamen, herunder for å ha tilstrekkelig kompetanse i reglene om kildebruk.

For å oppsummere er det vår vurdering at flere av fuskesakene kunne vært unngått med større grad av faglig veiledning av studentene om kildebruk og samarbeid under eksamen. Disse sakene er alvorlige for omdømmet. De er som nevnt ressurskrevende, og de kan ha store konsekvenser for studentene. Det er svært viktig at universitetet og fagmiljøene driver forebyggende arbeid.

Gjennomgangen av sakene om fusk under eksamen fra 2016 viser for øvrig at 10 % av sakene om uregelmessigheter ved eksamen gjaldt eksamen på mastergradsnivå og 83 % av sakene gjaldt bachelorgradsnivå.

I tillegg behandlet klagenemnda i 2016 fem saker om utestengning fra praksis på grunn av merknad i politiattest. I én av sakene ble resultatet utestengning fra praksis.

Klager over vedtak fattet i disiplinærsaker

I 2016 ble 8 av klagenemndas vedtak i disiplinærsaker påklaget til Felles klagenemnd. De fleste klagenemndas klagenemnd var begrunnet med at studenten mener vedkommende ikke har fusket forsettlig, samt at annullering av eksamen og utestengelse i to semestre er en for streng reaksjon. Klagenemndas vedtak har blitt stadfestet av Felles klagenemnd i de sakene som til nå er behandlet. Felles klagenemnd har imidlertid i tre saker vedtatt å redusere utestengelsesperioden fra to til ett semester på bakgrunn av lang saksbehandlingstid.

Behandlingstid for disiplinærsaker

Behandlingstiden for disiplinære saker i klagenemnda var gjennomsnittlig 26 uker i 2016. I 2015 var gjennomsnittlig saksbehandlingstid 17 uker, 14 uker i 2014, og 11 uker i 2013. Dette er den tiden som har medgått fra universitetsdirektøren er underrettet om saken, til vedtaket er truffet i klagenemnda.

I disse sakene gjelder det spesielle krav til saksbehandlingen. Annullering og utestenging, som er den vanlige reaksjonen ved fusk eller forsøk på fusk, er inngripende og har alvorlige konsekvenser for den

enkelte. Det gjelder særlige rettssikkerhetshensyn i disse sakene, og universitetet har ansvaret for forsvarlig, betryggende og god saksbehandling. Saken skal utredes grundig og studenten skal få god tid til å uttale seg om forholdet. Disse sakene kan bli prøvd i retten, og studenten har krav på at universitetet dekker advokatbistand gjennom hele klageprosessen og eventuell domstolsbehandling i tingretten. Feil saksbehandling kan gi grunnlag for erstatningsansvar for universitetet.

Samtidig er det viktig at studenten får saken hurtig avgjort. Saksbehandlingen for disiplinærsaker er for tiden lengre enn ønskelig. Dette illustreres av at Felles klagenemnd som nevnt har redusert utestengelsesperioden på bakgrunn av lang saksbehandlingstid. I de aktuelle sakene hadde det tatt over ett år fra studenten avla eksamen til saken ble behandlet av klagenemnda.

Den økte saksbehandlingstiden i disiplinærsaker de siste årene er imidlertid naturlig tatt i betraktning sekretariatets arbeidsmengde, med rekordmange saker om fusk og skikkethet de siste par årene. Fra 2015 fikk lokale klagenemnder også ansvaret for å treffe vedtak i saker om utestengning fra praksis på grunnlag av straffbare forhold, en kompetanse som tidligere har ligget hos Den nasjonale politiattestnemnda. Dette har økt arbeidsmengden for sekretariatet ytterligere. Videre kan det ta lang tid å skaffe til veie relevant dokumentasjon som skal danne grunnlag for behandling i klagenemnda. Dette gjelder særlig kildene det mistenkes at studenten har plagiert fra. Å markere og krysshenvise mellom kildene og studentens eksamensbesvarelse opptar også tid og ressurser, enten det er fagmiljøet eller Avdeling for utdanning som foretar dette arbeidet.

Saksnr.	Sakstype	Sakstype generell	ephorteref.	Førsteintans	Utfall	Disiplinær; reaksjon
1/16	Klage utsatt innleveringsfrist	Andre forhold	16/378	UNIS	Ikke tatt til følge	Annullering og utestengelse 1 sem
2/16	Klage formelle feil	Formelle feil	16/1376	Helsefak	Ikke tatt til følge	
3/16	Klage formelle feil	Formelle feil	16/956	BFE	Tatt til følge	
4/16	Klage adgang til eksamen	Adgang til eksamen	16/1945	Helsefak	Ikke tatt til følge	
5/16	Klage opptak	Opptak	16/2268	UNIS	Ikke tatt til følge	
6/16	Fusk	Disiplinærsak	16/244	Helsefak		
7/16	Klage adgang til eksamen	Adgang til eksamen	16/221	Helsefak	Tatt til følge	Annullering og utestengelse 2 sem
8/16	Klage adgang til eksamen	Adgang til eksamen	16/1882	HSLF	Ikke tatt til følge	
9/16	Klage opptak	Opptak	16/55	HSLF	Ikke tatt til følge	
10/16	Klage opptak	Opptak	16/55	Helsefak	Ikke tatt til følge	
11/16	Klage formelle feil	Formelle feil	16/1683	Helsefak	Ikke tatt til følge	
12/16	Klage søknad utenlandsstipend	Andre forhold	16/885	Helsefak	Ikke tatt til følge	
13/16	Fusk	Disiplinærsak	16/1720	HSLF		Ingen
14/16	Fusk	Disiplinærsak	16/891	Helsefak		
15/16	Klage innpassing	Andre forhold	16/1779	Helsefak	Ikke tatt til følge	
16/16	Klage utsatt innleveringsfrist	Andre forhold	16/2442	UTA	Ikke tatt til følge	
17/16	Klage opptak	Opptak	16/2268	UNIS	Ikke tatt til følge	
18/16	Klage formelle feil	Formelle feil	16/5465	Jurfak	Tatt til følge	
19/16	Klage adgang til eksamen	Adgang til eksamen	16/3577	Jurfak	Ikke tatt til følge	Annullering og utestengelse 2 sem
20/16	Klage adgang til eksamen	Adgang til eksamen	16/3790	NTF	Ikke tatt til følge	
21/16	Klage sommerstipend	Andre forhold	16/630	Helsefak	Ikke tatt til følge	
22/16	Klage formelle feil	Formelle feil	16/6161	Helsefak	Tatt til følge	
23/16	Klage formelle feil	Formelle feil	16/6147	BFE	Ikke tatt til følge	
24/16	Klage opptak	Opptak	16/7172	BFE	Ikke tatt til følge	
25/16	Klage opptak	Opptak	16/7031	Helsefak	Tatt til følge	Annullering og utestengelse 1 sem
26/16	Klage opptak	Opptak	16/6273	UTA	Ikke tatt til følge	
27/16	Klage opptak	Opptak	16/6273	O-H	Ikke tatt til følge	
28/16	Klage tildeling bachelorgrad	Andre forhold	16/5897	UTA	Ikke tatt til følge	
29/16	Klage utestengning fra praksis	Andre forhold	16/4233	UTA	Ikke tatt til følge	
30/16	Fusk	Disiplinærsak	16/4264	Helsefak		
31/16	Fusk	Disiplinærsak	16/2409	HSLF		Annullering og utestengelse 1 sem
32/16	Fusk	Disiplinærsak	16/187	HSLF		
33/16	Politiattest	Disiplinærsak	16/3888	Helsefak		

34/16	Klage opptak	Opptak	16/7128	HSLF	Ikke tatt til følge
35/16	Klage tildeling bachelorgrad	Andre forhold	16/5897	UTA	Ikke tatt til følge
36/16	Klage opptak	Opptak	16/6273-34	UTA	Ikke tatt til følge
37/16	Klage opptak	Opptak	16/6273 - 47	UTA	Tatt til følge
38/16	Klage opptak	Opptak	16/6273-54	UTA	Ikke tatt til følge
39/16	Klage opptak	opptak	16/7327	Helsefak	Ikke tatt til følge
40/16	Klage opptak	Opptak	2016/6886	UTA	Ikke tatt til følge
41/16	Klage opptak	Opptak	16/6273	O-H	Ikke tatt til følge
42/16	Klage særplass	Andre forhold	16/1699	Helsefak	Ikke tatt til følge
43/16	Klage opptak	Opptak	16/7419	Helsefak	Ikke tatt til følge
44/16	Klage opptak	Opptak	16/6273	O-H	Ikke tatt til følge
45/16	Klage tildeling bachelorgrad	Andre forhold	16/5897	UTA	Ikke tatt til følge
46/16	Klage studierett	Andre forhold	16/7020	Helsefak	Ikke tatt til følge
47/16	Klage opptak	Opptak	2016/7138	HSLF	Avvist
48/16	Klage opptak	Opptak	2016/2017	NTF	Ikke tatt til følge
49/16	Fusk	Disiplinærsak	16/1099	HSLF	Annullering og utestengelse 2 sem
50/16	Klage opptak	Opptak	16/55	NTF	Ikke tatt til følge
51/16	Fusk	Disiplinærsak	16/3198	HSLF	Annullering og utestengelse 2 sem
52/16	Fusk	Disiplinærsak	16/4534	Helsefak	Annullering og utestengelse 2 sem
53/16	Fusk	Disiplinærsak	16/5387	Helsefak	Annullering og utestengelse 2 sem
54/16	Klage adgang til eksamen	Adgang til eksamen	16/6439	HSLF	Ikke tatt til følge
55/16	Fusk	Disiplinærsak	16/3214	HSLF	Annullering og utestengelse 2 sem
56/16	Fusk	Disiplinærsak	16/6730	NTF	Annullering og utestengelse 2 sem
57/16	Klage formelle feil	Formelle feil	2016/3097	Helsefak	Ikke tatt til følge
58/16	Klage opptak	Opptak	16/6273-69	UTA	Ikke tatt til følge
59/16	Klage opptak	Opptak	16/6123	Kunsthak	Ikke tatt til følge
60/16	Klage opptak	Opptak	16/6273-70	UTA	Ikke tatt til følge
61/16	Klage opptak	Opptak	2016/2017	NTF	Ikke tatt til følge
62/16	Klage formelle feil	Formelle feil	16/6055	BFE	Ikke tatt til følge
63/16	Fusk	Disiplinærsak	16/6347	HSLF	Annullering og utestengelse 2 sem
64/16	Fusk	Disiplinærsak	16/6352	HSLF	Annullering og utestengelse 2 sem
65/16	Politiattest	Disiplinærsak	16/7397	Helsefak	Ingen
66/16	Klage opptak	Opptak	16/6273-67	O-H	Ikke tatt til følge
67/16	Politiattest	Disiplinærsak	16/7559	Helsefak	Ingen

68/16	Fusk	Disiplinærsak	16/6230	HSLF		Annullering og utestengelse 2 sem
69/16	Klage adgang til eksamen	Adgang til eksamen	16/9283	Helsefak	Ikke tatt til følge	
70/16	Fusk	Disiplinærsak	16/6309	HSLF		Annullering og utestengelse 2 sem
71/16	Klage trekk fra videreutdannings	Andre forhold	2016/7997-2	HSLF	Ikke tatt til følge	
72/16	Klage adgang til eksamen	Adgang til eksamen	16/9692	NTF	Ikke tatt til følge	
73/16	Klage formelle feil	Formelle feil	16/6603-8	Helsefak	Ikke tatt til følge	
74/16	Klage adgang til eksamen	Adgang til eksamen	16/5504	HSLF	Tatt til følge	
75/16	Klage studierett	Andre forhold	16/1011-86	Helsefak	Tatt til følge	
76/16	Fusk	Disiplinærsak	16/6136	O-H		Annullering
77/16	Fusk	Disiplinærsak	16/9152	Helsefak		Annullering
78/16	Klage adgang til eksamen	Adgang til eksamen	16/9692	NTF	Ikke tatt til følge	
79/16	Politiattest	Disiplinærsak	16/8083	Helsefak		Ingen
80/16	Klage endret studieprogresjon	Andre forhold	16/1011-88	Helsefak	Ikke tatt til følge	
81/16	Klage opptak	Opptak	16/7128	HSLF	Ikke tatt til følge	
82/16	Klage formelle feil	Formelle feil	16/9135	IRS	Tatt til følge	
83/16	Klage tilrettelegging	Andre forhold	16/3649	Jurfak	Ikke tatt til følge	
84/16	Klage opptak	Opptak	16/6273	NTF	Ikke tatt til følge	
85/16	Klage formelle feil	Formelle feil	2016/6161	Helsefak	Ikke tatt til følge	
86/16	Politiattest	Disiplinærsak	16/7615	Helsefak		Ingen
87/16	Klage formelle feil	Formelle feil	2016/6161-15	Helsefak	Ikke tatt til følge	
88/16	Fusk	Disiplinærsak	16/6737	HSLF		Annullering og utestengelse 2 sem
89/16	Klage formelle feil	Formelle feil	16/9403	Helsefak	Ikke tatt til følge	
90/16	Fusk	Disiplinærsak	16/6552	NTF		Annullering og utestengelse 2 sem
91/16	Fusk	Disiplinærsak	16/6749	NTF		Annullering og utestengelse 2 sem
92/16	Fusk	Disiplinærsak	16/9601	HSLF		Annullering og utestengelse 2 sem
93/16	Fusk	Disiplinærsak	16/6870	HSLF		Annullering
94/16	Fusk	Disiplinærsak	16/6838	HSLF		Annullering og utestengelse 2 sem
95/16	Klage inndragning studierett	Andre forhold	2016/1011	Helsefak	Ikke tatt til følge	
96/16	Klage formelle feil	Formelle feil	2016/9948	Jurfak	Ikke tatt til følge	
97/16	Fusk	Disiplinærsak	16/9600	HSLF		Annullering og utestengelse 1 sem
98/16	Klage formelle feil	Formelle feil	2016/9417	HSLF	Ikke tatt til følge	
99/16	Fusk	Disiplinærsak	16/9008	BFE		Annullering og utestengelse 2 sem
100/16	Fusk	Disiplinærsak	16/7577	IVT		Annullering og utestengelse 2 sem
101/16	Fusk	Disiplinærsak	16/9603	HSLF		Annullering og utestengelse 2 sem

102/16 Fusk	Disiplinærsak	16/9602	HSLF	Annulering og utestengelse 2 sem
103/16 Fusk	Disiplinærsak	2016/9685-5	Helsefak	Annulering og utestengelse 2 sem
104/16 Fusk	Disiplinærsak	2016/9697-7	Helsefak	Annulering og utestengelse 2 sem
105/16 Fusk	Disiplinærsak	16/9284	HSLF	Annulering og utestengelse 2 sem
106/16 Fusk	Disiplinærsak	16/9605	HSLF	Annulering og utestengelse 2 sem
107/16 Fusk	Disiplinærsak	16/6662	NTF	Annulering og utestengelse 2 sem
108/16 Fusk	Disiplinærsak	16/9755	Helsefak	Annulering og utestengelse 2 sem
109/16 Fusk	Disiplinærsak	16/9753	Helsefak	Annulering og utestengelse 2 sem
110/16 Fusk	Disiplinærsak	16/9751	Helsefak	Annulering og utestengelse 2 sem
111/16 Fusk	Disiplinærsak	16/9789	Helsefak	Ingen

Avdeling vernepleie
Det helsevitenskapelige fakultet
Det juridiske fakultet
Det kunstfaglige fakultet
Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi
Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning
Fakultet for idrett, reiseliv og sosialfag
Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi
Fakultet for naturvitenskap og teknologi
Universitetsbiblioteket

Orientering om utfordringer knyttet til praksis og fusk

Avdeling for utdanning har som sekretariat for Universitetets klagenemnd utarbeidet årsrapport for klagenemnda for året 2016. Årsrapporten ble lagt frem for universitetsstyret i september 2017. Et av målene med årsrapporten er at den skal gi fakulteter og saksbehandlere veiledning om klagenemndas praksis på de ulike saksområdene, slik at de kan være med på å bidra å løse de utfordringene vi ser etter analyse av sakene som klagenemnda har behandlet. Etter ønske fra universitetsstyret vil det her trekkes frem noen konkrete utfordringer knyttet til gjennomføring av praksis og fusk ved eksamen som er avdekket gjennom sakene klagenemnda behandlet i 2016. Dette er områder hvor grep fra fagenhetene kan bidra til å heve kvaliteten på gjennomføring av praksis og forebygge saker om fusk ved eksamen.

Årsrapporten for klagenemnda er å finne i sak 2017/4794 i ePhorte. Her finnes også en skjematisk oversikt over sakene til klagenemnda i 2016.

Praksis

I 2016 behandlet klagenemnda tre klagesaker om formelle feil ved praksis i rammeplanstyrte utdanninger som resulterte i at klagerne fikk medhold. I alle sakene mente klagerne at de ikke hadde fått forhåndsvarsel om at de stod i fare for å ikke bestå praksisperioden, noe de har krav på. I den ene saken ga ikke forhåndsvarselet tilstrekkelig klart uttrykk for at studenten stod i fare for å ikke bestå. I de to andre sakene ble forhåndsvarsel ikke gitt, før studentene ble bortvist fra praksisstedet. Klagenemnda kom til at det var en formell feil at studentene ikke hadde fått forhåndsvarsel, og understrekte viktigheten av et klart og utvetydig forhåndsvarsel. Disse sakene viser at det vil være hensiktsmessig for fagenhetene å forbedre sine rutiner angående forhåndsvarsel til studenter som står i fare for å få ikke bestått praksis.

I de to sakene hvor studentene ble tatt ut av praksisstedet, reiste det seg spørsmål om det forelå hjemmel til å umiddelbart ta studentene ut av praksis. I begge sakene hadde praksisstedene bortvist studentene fra praksisstedet. I følge forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning er det kun institusjonsansvarlig for skikkethet som har hjemmel til å vedta å midlertidig utestenge studenter fra praksis. Fagenheten/praksisstedet

har altså ikke hjemmel til å formelt frata en student rett til praksis. Klagenemnda kom imidlertid til at i spesielle og akutte tilfeller må det eksistere en adgang til å umiddelbart ta studenten ut av praksis dersom denne oppfører seg på en slik måte at det ikke vil være forsvarlig i forhold til pasientenes eller elevenes liv og helse. Det bemerkes at det er høy terskel for dette, og det bør i slike tilfeller raskt følges opp med en tvilsmelding til institusjonsansvarlig for skikkethetsvurdering av studenter for å formalisere den videre prosessen.

Oppsummeringsvis understrekes viktigheten av å utarbeide et klart og utvetydig forhåndsvarsel til studenter som står i fare for å ikke bestå praksisperioden. Det er videre viktig at institusjonsansvarlig for skikkethet kontaktes dersom fagenheten ser at det foreligger en situasjon hvor praksisstedet ikke lengre ønsker å ha studenten i praksis.

Fusk

I 2016 behandlet klagenemnda 35 saker om fusk ved hjemmeeksamen, noe som var rekordmange saker. En gjennomgang av sakene har vist at fagenhetene i de aller fleste tilfeller har oppfylt sin informasjons- og veiledningsplikt angående regler for kildebruk. Vi ser derimot at det ikke gis tilstrekkelig informasjon og veiledning om bruk av andres eksamensbesvarelser som kilder, eksempelvis mastergradsoppgaver og tidligere eksamensbesvarelser som er gjort tilgjengelig på Internett. Det kan virke som at flere studenter er under den oppfatning at andre studenter sine besvarelser ikke er å regne som en kilde, og dermed ikke er underlagt reglene for kildebruk. Studentene oppgir ofte kilder som er nevnt i disse besvarelsene, men oppgir ikke selve besvarelsen som primærkilde. Dette har synliggjort et behov for veiledning angående bruk av andre studenter sine eksamensbesvarelser som kilder. Det er viktig at det presiseres overfor studentene at andres besvarelser skal refereres til og oppgis som kilde på lik linje som andre «ordinære» kilder.

Videre så vi at flere av fuskesakene gjaldt ulovlig samarbeid mellom studenter ved individuelle hjemmeeksamener. Selv om individuelle hjemmeeksamener skal være et selvstendig arbeid, har studentene i en viss grad anledning til å samarbeide med andre studenter. I noen tilfeller blir studentene også oppmuntret til samarbeid. En gjennomgang av sakene viser at flere fagenheter ikke i tilstrekkelig grad gir informasjon og veiledning om hvor grensene for samarbeid går, altså hva som utgjør tillatt samarbeid under en individuell hjemmeeksamen. Mange studenter er uvitende om dette, og de tror at samarbeidet de har gjort i forbindelse med eksamen er greit. Det er et behov for at fagenhetene vurderer dette nærmere og informerer studentene tydelig om forventinger og krav ved den enkelte hjemmeeksamen.

Vennlig hilsen

Heidi Adolfsen e.f.
studiedirektør

Joakim Bakkevold
Seksjonsleder

Saksbehandler: Hilde Berntsen, juridisk rådgiver, hilde.berntsen@uit.no, 77 64 42 62

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
29.11.2017

Sak:
47/17

Oppdatering av studieplanen for LL.M programmet Law of the Sea

Innstilling til vedtak:

Studieutvalget anbefaler vedtakelse av forslaget til oppdatering av studieplanen for LL.M programmet Law of the Sea.

Begrunnelse:

Studieutvalget vedtok i sak SU 23/17 revidering av emnebeskrivelse og pensum i JUR-3052, hvilket er et av fem obligatoriske emner i LL.M programmet Law of the Sea. Revideringen innebar blant annet tittelendring fra «Law of the Sea and Marine Biodiversity» til «Protection of the Marine Environment by International Law».

Faglig ansvarlig for LL.M programmet Law of the Sea foreslår at programmets studieplan oppdateres, slik at JUR-3052 registreres med riktig tittel, samt. at det også gjøres noen språklige forbedringer, **se vedlegg 1**. I vedlegget er forslag til oppdateringer markert med gult, hvor utstrøket tekst vil utgå.

Kjersti Dahle
studiesjef

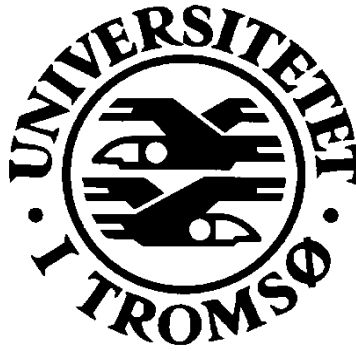
Maren Charlotte Bø
rådgiver

Saksbehandler: Lene Emilie Øye

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

1 Forslag til oppdatert studieplan for LL.M programmet Law of the Sea

Programme Description

Master of Laws (LL.M.) in Law of the Sea

90 Credits

The Programme Description was approved by the rector of the University of Tromsø on 19.12.2007 in case F 186-07, on authority from the board of the University of Tromsø. It was last amended by the board of the Faculty of Law in case F-JF 34-16 on 24.10.16, pursuant to Section 4 (2) of the *regulation for academic studies at the University of Tromsø*.

The Master's Degree Programme in the Law of the Sea leads to a Master of Laws (LL.M.) in the Law of the Sea. The language of instruction and exams is English. The Academic Affairs Committee at the Faculty of Law is responsible for the Master's Degree Programme in Law of the Sea.

1. Objectives

The candidates shall during the LL.M-programme acquire knowledge, skills and **other qualifications-general competence** enabling them to hold positions dealing with law of the sea issues. They shall be capable of identifying and **analysinganalyzing** legal questions and relate themselves to the legal system in an independent and critical manner.

To achieve these objectives the candidates are to acquire and develop the following qualifications:

Knowledge:

A LL.M. candidate in the law of the sea shall have:

- Advanced knowledge on the central subjects of the law of the sea;
- **SpecialisedSpecialized** knowledge on other subjects of the law of the sea;
- Knowledge on scientific research methods.

Skills:

A LL.M. candidate in the law of the sea shall be able to:

- identify and **analyseanalyze** questions of theoretical and practical character in a methodological and ethical proper manner;
- apply the relevant sources of law independently and critically ;
- identify the limitations of existing law and discuss need for changes;
- independently undertake a limited research work under supervision in accordance with norms of research ethics;
- organize and apply extensive and complex information, including identifying main and sub- research questions;
- communicate in English both orally and in writing legal reasoning in a clear and precise manner;
- stay up to date on legal developments within the law of the sea and to further develop his/her qualifications.

The candidate shall be able to apply the knowledge and skills individually and in cooperation with others, as well as **finalisefinalize** tasks within given time frames.

General Competence:

After passing the program, the student can:

- Apply the knowledge and skills acquired in the field of the Law of the Sea individually and in cooperation with others.
- Communicate reasoning within the field of the Law of the Sea in a clear and precise manner, orally and in writing to the academic community and the public.
- Apply knowledge and skills acquired within the field of the Law of the Sea to other fields of international law, and for all tasks and projects where relevant.

- Identify and reflect on ethical dilemmas that may arise within the field of the Law of the Sea in particular and deal with these in a responsible manner.
- Apply the knowledge and skills acquired in the field of the Law of the Sea to carry out tasks within given timeframes.

2. Structure

The LL.M programme is 90 ECTS credits. The schedule will facilitate the completion of the programme during a calendar year. The programme is at master's level affecting its content and structure, reflected in the content and extent of the curriculum, in the active involvement of the students during classes and in mandatory hand-ins and exams. The study is ~~organised~~organized to ensure consistency between the knowledge and skills to be acquired, the exercises during the classes and the final exams. The study promotes the oral and written ability of description.

3. Admission

The target group for the programme are students with an interest in the international law of the sea. Students are admitted to the programme once a year. To qualify they must at minimum hold a bachelor degree or equivalent of at least three years duration in law or political science at university level. They must also document knowledge of the fundamentals of international law and international politics.

All courses will be held in English. Therefore applicants must document adequate proficiency in English.

Applicants must enclose an essay of approximately two pages in English where they describe their background and motivation for taking this Master's degree.

There are approximately 20 available places on the program, where the best of applicants based on background, academic results and the motivational letter is admitted. The programme has limited capacity, and approximately 15 students are admitted each year.

4. ~~Summarised~~Summarized plan of study

The programme extends over three semesters and shall be completed through a calendar-year.

A successful examination pass in first unit is a prerequisite for admission to the following part of the LL.M-program. Meaning that a successful examination pass in Semester 1 (JUR-3050 and JUR-3054) is a prerequisite for admission to the following part of the LL.M-program; semester 2 (JUR-3052 and JUR-3053). The same rule applies for JUR-3910, where Semester 1 and 2 must successfully be completed and the courses passed, before admission to the last part (semester 3) of the program.

The programme consists of five obligatory courses:

Code	Course name	Credits	Semester
JUR-3050	General Law of the Sea	15	1
JUR-3054	Law of the Sea II	15	1
JUR-3052	Law of the Sea and Marine Biodiversity Protection	15	2
JUR-3053	Law of the Sea and the Arctic	15	2
JUR-3910	Master's thesis in Law of the Sea	30	3

5. Learning and teaching

5.1 General

The study is based on active interaction between the faculty staff and the students. The students are to acquire knowledge through their own activities and in interaction with fellow students and faculty staff. The students are expected to be active during classes and to undertake both voluntary as well as mandatory assignments.

The study is linked to the requirements and expectations of society to ethical and professional conduct of the legal profession. The teaching, assignments and exams shall reflect the different types of tasks the students will have to deal with in their future professional careers. The objective is to be achieved through active participation of the students during the courses; through study, discussions and papers. Lectures will provide for the introduction to the themes while problem-based seminars will make most of the teaching where students and teachers identify and discuss legal questions. Students are also encouraged to hand in papers during the courses to develop their knowledge on subjects and analytical skills.

5.2 Student activity

The students have an important responsibility for their own learning. It requires them individually and in groups with fellow students to:

- Work actively with collecting, acquiring and processing the learning content;
- Prepare for and to be active during classes and to undertake necessary supplementary work after classes;
- Keep oneself updated on new international legislation, case law etc.

5.3 Learning environment

The faculty and the students cooperate on creating a social and academic environment of high quality. The study shall provide for close contact between the students and the Faculty staff. The students are to actively participate in the quality assurance as described in section 5.5 and be able to contact the Faculty staff.

The students have access to the facilities of the University Library and its resources, including the open study halls.

5.4 Teaching

The purpose of the teaching is to facilitate for the achievements of the objectives of the programme as described above. The teaching is meant as a supplement and inspiration to the self-activities of the students. It shall strive to be research-based and provide for dialog between student and teacher. The teaching shall prepare the students for their futures roles. The teaching methods are varied to take account for the different ways of learning and the distinctive character of the subjects, available teachers and literature. Use of legal systems of information (databases etc.) is part of the teaching.

The main part of the teaching is undertaken as seminars while a smaller proportion is to be given as lectures. Lectures are to present the main elements of the subject and provide the students with an overview of and in-depth presentation of central themes. In addition to this guest lectures will be offered to help widen the students' perspectives. The seminars are problem-oriented. Lead by a teacher, the students are expected to individually or in groups to actively participate through oral presentations, discussions, projects or similar. The study includes some mandatory elements of teaching such as hand-ins.

The teaching language is English.

5.5 Quality Assurance

The quality of the programme will be ensured through the use of *inter alia* feed-back from students and teachers and other quality indicators as described in the quality assurance system adopted by the Faculty of Law.

5.6 Course descriptions

A separate description of each of the five mandatory courses is developed, where the subject and main themes are described.

6. Exams and assessment

6.1 General

The students are assessed during and at the end of the study. The forms of assessment include work requirements, a six hour written school exam, a home exam followed by an oral exam, and at the end of the study each student must write a master's thesis. The exams and thesis are graded A-F, with F as not passed. Students that fail or have other legitimate grounds for absence may repeat exams, cf. *Regulations for examinations at the University of Tromsø* Sections 21 and 22.

The exam question papers are given in English, and the answer paper must be delivered in English. The master's thesis must be written in English.

6.2 Exam requirement

Some courses may have work requirements which must be approved before the students are permitted to take the exam. Such work requirements will appear from the course description(s).

6.3 Dispensation

The Academic Affairs Committee may grant dispensation from Section 4 in these regulations upon application.

6.4 Diploma

The Faculty of Law issues the diploma.

7. Further study and employment opportunities

The programme does not qualify for admission to the PhD programmes in Law and Political Science at the University of Tromsø.

The objective is to qualify the students for careers within a broad spectre of areas; both at national and international level. Candidates will be qualified for jobs within the United Nations and its specialised agencies, in national diplomatic service as well as public administration and industry and commerce.

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
29.11.2017

Sak:
48/17

Forslag til revidering av emnebeskrivelse og navn i faget JUR-3602 EU/EEA Law

Innstilling til vedtak:

Endring av navn, emnebeskrivelse og pensum vedtas i tråd med det vedlagte forslaget (vedlegg 1). Endringen trer i kraft fra og med høstsemesteret 2018.

Begrunnelse:

Martin Hennig har revidert emnebeskrivelsen og pensum i faget JUR-3602 EU/EEA Law. Han foreslår større endringer av faget samt at fagets navn endres til Introduction to International and EU Trade Law. Forslaget til revidert emnebeskrivelse tilfredsstiller kravene i kvalifikasjonsrammeverket samt at pensumforslaget er innenfor antall sidetall (678 sider) på fag på 5. avdeling (normen er 45-55 sider pr. studiepoeng, totalt 675-825 sider).

Kjersti Dahle
Studiesjef

Maren Charlotte Bø
rådgiver

Saksbehandler: Ole Martin Loe, rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 Forslag til revidering av emnebeskrivelse og navn i faget JUR-3602 EU/EEA Law
- 2 Emnebeskrivelse JUR-3602 EU/EEA Law høst 2016

JUR – 3602 Introduction to International and EU Trade Law

Admission Requirements

Students must be on master level and should have a basic knowledge of EU law and public international law.

Students at the Integrated master's degree programme in law may choose this course as a partial fulfilment of the requirements for the elective part of the programme's fifth year, cf. Programme Specification for the Master's Degree in Jurisprudence at the University of Tromsø (Studieplan for graden Master i rettsvitenskap ved Universitetet i Tromsø), Sec. 4.

Followed by necessary application and admission process, other students (such as exchange students) may also choose this course, cf. Regulations for the Elective Component in the Master's Degree Programme in Jurisprudence (Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap) (Regulation).

Students who do not have admission to the Master of Law-studies at the Faculty of Law must contact the Faculty for information about required qualifications and application process for this course.

Course Contents

This course offers an introduction to International and EU Trade Law encompassing a general overview of both legal frameworks, and a more specific focus on selected key substantive and procedural law topics. Furthermore, the course intends to enable the participating students to understand, evaluate and to compare the main similarities and differences between WTO and EU trade law.

In respect of International Trade Law, the course first offers a brief overview of International Trade Law as a whole, but subsequently focuses exclusively on the World Trade Organization (WTO). Within the WTO framework, the course focuses particularly on the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1994), on the General Agreement on Trade in Services (GATS), and on the Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes (DSU). Consequently, topics discussed in the course include issues on market access, tariff and non-tariff barriers to trade, non-discrimination (national treatment and most-favoured-nation treatment), general and security exceptions, and settlement of disputes.

In respect of EU trade law, the course covers, firstly, a brief historical background of EU Law and the key EU institutions. Furthermore, the course focuses on the conferral and division of competences between Member States and the EU. Subsequently, the course delves into the

essence of the leading principles and remedies in place that ensure that EU Law is made into an effective legal system. Lastly, the course gives an introduction to an essential element of the substantive law of the EU, namely how the free movement of goods, persons and services is accomplished within the Union.

Objective of the Course

Knowledge:

Having passed the exam, the student shall have acquired:

- General knowledge of international trade law as a whole;
- General knowledge of the origins, structure, and functioning of the WTO;
- General knowledge of the Uruguay Round Agreements;
- Advanced knowledge of the basic rules of the GATT 1994;
- Advanced knowledge of the basic rules of the GATS;
- Knowledge of the DSU;
- General knowledge of the history of the EU and its institutions;
- General knowledge of how power is transferred from Member States to the EU and how competences are divided between Member States and EU institutions;
- General knowledge of the supremacy of EU Law and the means employed to ensure the effectiveness of the EU legal system;
- Advanced knowledge of free movement of goods within the EU Internal Market;
- Advanced knowledge of free movement of persons and services within the EU; Internal Market

Skills:

Having passed the exam, the student is able to:

- Identify and analyze legal problems of both theoretical and practical character within international and EU trade;
- Apply knowledge gained of International and EU Trade Law in a critical and independent way;
- Identify and discuss limitations of the current law;
- Construct and communicate legal reasoning, orally and in writing, in a clear and precise manner.

General Competence:

Having passed the exam, the student is able to:

- Apply the knowledge and skills obtained in the field of International and EU Trade Law individually and in cooperation with others;
- Communicate reasoning within the fields of International and EU Trade Law in a clear and precise manner, orally and in writing to the academic community and the general public;
- Identify and reflect on ethical dilemmas that may arise within International and EU Trade Law and deal with these in a responsible manner;
- Master the English language and terminology within the fields of International and EU Trade Law;
- Apply knowledge and skills acquired within International and EU Trade Law to research projects, legal counseling, and other tasks in their future careers.
- Make comparisons and to single out basic similarities and differences between the WTO and EU legal systems

Language of Instruction

All teaching will be held in English and the exam must be written in English.

Teaching Methods

30 hours of teaching divided between lectures and seminars. Student participation is sought through discussion of the prescribed material.

Assessment

The assessment for this course is conducted through a six hours written exam. The exam may include theoretical and/or practical case questions.

The grading scale is from A to F, where A constitutes the best grade and F constitutes fail. Students who fail their examination are entitled to re-sit the examination, cf. regulations for examinations at the University of Tromsø Sec.22.

Recommended Reading/Syllabus

- Peter Van den Bossche and Denise Prévost, "Essentials of WTO Law", Cambridge University Press, 2016 (320p.)
- Nigel Foster, "Foster on EU Law", Sixth Edition, Oxford University Press, 2017 (358p.)

Additional Optional Readings (Books available at UiT Library)

- Peter Van den Bossche and Werner Zdouc, “The Law and Policy of the World Trade Organization”, Cambridge University Press, 4th edn., 2017.
- Michael Trebilcock, Robert Howse and Antonia Eliason, “The Regulation of International Trade”, Routledge, 2013.
- Daniel Bethlehem, Isabelle Van Damme, Donald McRae, and Rodney Neufeld, “The Oxford Handbook of International Trade Law”, Oxford University Press, 2012.

COURSE CONTENTS

A. International Trade Law

1. Introduction to International Trade Law (30 min.)
2. The World Trade Organization (WTO) general overview (30 min.)
3. The General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1994) (4 hours)
4. The General Agreement on Trade in Services (GATS) (4 hours)
5. The Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes (DSU) (2 hours)

B. EU Trade Law

1. EU institutions and constitutional arrangements (2 hours)
2. EU and the effectiveness of its legal system (2 hours)
3. The rules of the internal market (2 hours)
4. Free movement of goods (2 hours)
5. Free movement of persons and services (3 hours)

C. Allocation of time for the International Trade Law part of the course

- **Lectures** – 11 hours of lectures integrating both theory and practical examples with the following division:
 Topic 1 (30 min.)
 Topic 2 (30 min.)
 Topic 3 (4 hours)
 Topic 4 (4 hours)

Topic 5 (2 hours)

- **Seminars:** 4 hours of seminars dedicated exclusively to solving practical cases.

D. Allocation of time for the EU Trade Law part of the course

- **Lectures** – 11 hours

Topic 1 (2 hours)

Topic 2 (2 hours)

Topic 3 (2 hours)

Topic 4 (2 hours)

Topic 5 (3 hours)

- **Seminars:** 4 hours of seminars dedicated exclusively to solving both practical cases and theoretical topics.

Høst 2016

JUR-3602 EU/EEA-law - 15 stp

The course is administrated by

Faculty of Law

Type of course

EU/EEA-law is a course at master degree level, and is offered in the fall semester only. This course specification should be seen together with the Programme Specification for the Master's Degree in Jurisprudence at the University of Tromsø [Studieplan for graden Master i rettsvitenskap ved Universitetet i Tromsø], the Specification for the Fifth Year of the Master's Degree Programme in Jurisprudence (Fagplan for femte avdeling ved masterstudiet i rettsvitenskap.), and the Regulations for the Elective Component in the Master's Degree Programme in Jurisprudence (Reglementet for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap).

Course contents

For students on the integrated master program in Tromsø, the course builds upon their knowledge of international law and EU/EEA law acquired during their first two years of studies. The course will give an overview of the Constitutional Law of the European Union (EU), the Sources of EU Law, the relationship between EU Law and National Law and of the internal market. Furthermore, the course will introduce the European Economic Area (EEA) Agreement, which ties Norway to EU's internal market.

Admission requirements

Students should have basic knowledge of international law. The students on the integrated masterprogramme in law may choose it as a partial fulfillment of the requirements for the elective part of the programme's fifth year, cf. Programme Specification for the Master's Degree in Jurisprudence at the University of Tromsø (Studieplan for graden Master i rettsvitenskap ved Universitetet i Tromsø;), Sec. 4. Following an application, other students may also be admitted to this course, cf. Regulations for the Elective Component in the Master's Degree Programme in Jurisprudence (Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap) (Regulation). Students at the Faculty of Law may only commence with the fifth year of the programme after they have passed the third year of the programme, cf. Regulation § 6 No. 3.

Objective of the course

Knowledge

Having passed the exam, the student has:

- Advanced knowledge of the EEA Agreement.
- Advanced knowledge of the institutional set up and working of the EEA.
- Advanced knowledge of the Sources of EU law.

- Advanced knowledge of the institutional set up and working of the EU.
- Advanced knowledge of the relationship between EU Law and National Law.
- Good knowledge of other main aspects of the EU and EEA legal systems.
- Good knowledge of the main principles of the internal market as illustrated by case law from the EFTA Court and the Court of Justice.

Skills

Having passed the exam, the student is:

- able to identify and analyze issues of theoretical and practical character in EU and EEA law.
- able to apply the relevant sources of EU and EEA law in a critical and independent way.
- able to use English terminology applicable to this field of law.

General competence

After passing the specialization, the student can:

- Apply the obtained knowledge and skills in the EU/EEA law area individually and in cooperation with others
- Communicate reasoning within the EU/EEA law area in a clear and precise manner, orally and in writing to the academic community and the general public
- Apply knowledge and skills acquired within the EU/EEA law area in all jurisdictions and for all tasks and projects where relevant
- Identify and reflect on ethical dilemmas that work with issues in the EU/EEA law area in particular can lead to, and deal with these in a responsible manner

Language of instruction

All teaching will be in English.

Teaching methods

The teaching consists of a combination of lectures and seminars, comprising a total of 30 hours. The students are expected to be prepared and active during the seminars in discussing legal approaches to the issues at hand. The students may also be asked to submit papers. Students are expected to study independently in periods of no seminars or lectures. Lectures are held in the fall semester.

Assessment

The course is assessed through a 6 hours closed book written school exam. A collection of the relevant treaty texts will be provided by the Faculty. The student may also bring a dictionary, as long as it merely provides translations and no definitions. The exam may include theoretical and/or scenario questions. The exam is held in the fall semester. The grading scale of A to F is applied, where F constitutes fail. Students who fail their examination are entitled to re-sit the examination, cf. Regulations for examinations at the University of Tromsø Sec. 22. The exam must be written in English.

Date for examination

One written 08.11.2016

The date for the exam can be changed. The final date will be announced at your faculty early in May and early in November.

Course overlap

JUS-423 Law studies special course: EU and EEA Law 15 stp

Recommended reading/syllabus

Book:

- T C Hartley: "The Foundations of European Union Law", 8th edition (2014)

Articles:

- Halvard Haukeland Fredriksen: "The EFTA Court 15 Years On", International and Comparative Law Quarterly pp 731-760

- Henrik Bull: "Mixity Seen from Outside the EU but Inside the Internal Market" in "Mixed agreements revisited: the EU and its member states in the world", Christophe Hillion and Panos Koutrakos (eds), 2010 pp 320-330

- Halvard Haukeland Fredriksen: "Two Courts, One Market; Legal Pluralism vs. Homogeneity in the European Economic Area", Nordic Journal Of International Law 2010 pp 481-499

EFTA homepage:

- The document "European Economic Area" (4 pages, filename FS_EEA.pdf), which can be found at this page: <http://efta.int/publications/fact-sheets/eea.aspx>

- The document "European Economic Area 1994-2009" (52 pages, filename eea15.pdf), which can be found at this page: <http://efta.int/publications/commemorative-publications.aspx>

In total 725 pp.

Syllabus can be changed until the start of the semester (Autumn 2016)

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
29.11.2017

Sak:
49/17

Endring av eksamensreglementet og rutinebeskrivelser for muntlige presentasjoner

Innstilling til vedtak:

Eksamensreglement for graden master i rettsvitenskap og rutinebeskrivelser for muntlige presentasjoner endres i tråd med vedlagte endringsforslag (se vedlegg 3 og 4).

Begrunnelse:

ELSA Tromsø har søkt fakultetet om å få deltakelse i forhandlingskonkurransen godkjent som bestått muntligpresentasjon (se vedlegg 1). Søknaden er begrunnet i at konkurransen omhandler et felt som gir studentene et innblikk i argumentasjon og forhandlingsteknikk, noe som er høyst relevant for arbeidet til jurister og advokater i dag. Godkjennelse som muntligpresentasjon vil kunne bidra til at studentene blir motivert til å ta del i noe fagrelevant utenom den fastsatte undervisningen. Videre argumenteres det for at en eventuell godkjenning som muntligpresentasjon ikke vil hindre fremføringer i undervisningen siden konkurransen maksimalt har plass til 24 deltakere (forutsatt 3 deltakere pr. lag).

Avdelingslederne stiller seg positive til at forhandlingskonkurransen kan godkjennes som muntligpresentasjon siden konkurransen er velegnet til å trene studentene i muntlige ferdigheter på lik linje som prosedyrekonkurransen. Videre vil studentene som deltar få tilbakemeldinger i tråd med rutinebeskrivelsen for muntlige presentasjoner i og med at det er utformet et dommerskjema hvor dommerne skal vurdere konkurransedeltakernes prestasjoner (se vedlegg 2).

På bakgrunn av det overnevnte foreslås det at deltakelse i ELSA sin forhandlingskonkurranse kan godkjennes som muntligpresentasjon fra og med våren 2018. Eksamensreglement for graden master i rettsvitenskap og rutinebeskrivelser for muntlige presentasjoner endres i tråd med dette (se vedlegg 3 og 4).

Kjersti Dahle
studiesjef

Maren Charlotte Bø
rådgiver

Saksbehandler: Maren Charlotte Bø, rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 Søknad ELSA Tromsø
- 2 Dommerskjema
- 3 Endringsforslag eksamensreglement for graden master i rettsvitenskap
- 4 Endringsforslag rutinebeskrivelser for muntlige presentasjoner

Søknad godkjenning som muntligpresentasjon

Til våren går Elsa Tromsøs forhandlingskonkurranse av sparket!
Konkurransen starter allerede januar 2018 og varer til slutten av februar.

Forhandlingskonkurransen er unik i den form at den tilbyr studentene erfaring innen ett av jurister og advokaters viktigste felt, aktiv forhandling med motpart. Dette er ikke dekket av undervisningen på noe juridisk fakultet i Norge til tross for hvor stor del av arbeidshverdagen forhandling kan være for mange framtidige jurister. Det som diskuteres i konkurransen er ikke lov og rett, men er fortsatt en stor del av arbeidet som gjennomføres av jurister og advokater rundt i landet i dag. Ettersom at forhandling kan anses som høyst relevant ønskes det derfor også godkjenning som muntligpresentasjon.

Selve konkurransen gir studenten et unikt innblikk i ett nytt fagfelt men også en utfordring de ikke har møtt tidligere. Under konkurransen blir begge lag i runder tildelt faktum. Faktumet for konkurransen vil være tredelt. Det er ett felles faktum med de generelle hendelsene i saken men også individuelt faktum tildelt hvert lag som fastsetter partenes spesifikke ønsker.

Hvert av lagene får tildelt det felles faktum og det partsspesifikke faktum til parten de representerer. Dette medfører ett element av både å kunne forhandle uten å avsløre partens egentlige intensjon men også og kunne forutse hva motparten ønsker. Dette gir både forarbeidet til konkurransen og samhandlingen under forhandling en unik vri som studenter får bryne seg på.

For fakultetet sin del vil ikke godkjenning av muntligpresentasjon med konkurransen hindre fremføringer i undervisning. Det er ett fåtall studenter som får deltatt på konkurransen, maksimalt 24 studenter dersom alle lag stiller med 3 representanter. Å ha muligheten til å få godkjent muntligpresentasjon mens man samtidig deltar på noe som er fagrelevant og unikt kan gi studenter motivasjonen de trenger til å ta på utfordringer utenfor den fastsatte undervisning, noe Elsa Tromsø ser svært positivt på.

Vedlagt søknaden finner du også dommerskjema for evaluering. Dette kan gi ett innblikk i alle feltene studentene skal vurderes i, noe som kan forsterke det faglige man får av deltakelse på konkurransen.

Mvh

Jørgen Bunk Olsen

Director for forhandlingskonkurransen Tromsø.

Sak: _____

Dommerens navn: _____

Karaktergivning:

1	2	3	4	5	6	7
Meget svakt	Svakt	Ganske svakt	Akseptabelt	Rimelig godt	Godt	Meget godt

<i>Kriterier</i>	<i>Lag:</i>	<i>Lag:</i>
STRATEGI		
• Aspirasjon, reservasjon, starttilbud etc.		
GENERELT INNTRYKK		
• Introduksjon til saken		
• Kommunikasjonen underveis i forhandlingen		
• Avslutningen av forhandlingen		
KOMMUNIKASJONEN		
• Motta budskap (lytte)/ stille spørsmål		
• Evnen til å forklare		
• Teamwork		
HÅNDTERINGEN AV FORHANDLINGSSAKENE OG STRATEGI		
• Ser den felles interesse i å komme frem til avtale		
• Evner å endre strategi ved behov		
• Evner å komme frem til bindende avtale		
• Ser eventuelle skjulte forhandlingssaker		
• Avtalens gjennomførbarhet		
ANDRE FORHOLD		
•		
•		
•		
•		

Notater:

Totalvurdering (trenger ikke å være gjennomsnitt): _____

Eksamensreglement for graden master i rettsvitenskap

EKSAMENSREGLEMENT FOR 1.-4. AVDELING (FELLESDELEN) I GRADEN MASTER I RETTSVITSKAP

Vedtatt 9.9.2009 av Studieutvalget ved Det juridiske fakultet, med hjemmel i Forskrift for eksamener av 7.5.2009 (SU 61-09). Sist endret 13.10.16 i sak SU 39/16 av Studieutvalget ved Det juridiske fakultet.

§ 1 Prøvingsformer

Desse prøvingsformene vert brukte på 1.-4. avd. master (fellesdelen):

- munnleg presentasjon
- semesteroppgåve
- heimeeksamen med etterfølgjande munnleg prøving
- skriftleg skuleeksamen
- munnleg skuleeksamen

Det går fram av studieplanen kva prøvingsformer som kan brukast på kvar einskild avdeling. Der det er sett opp alternative prøvingsformer, er det avdelings leiar på vedkommande avdeling eller den han gir fullmakt som bestemmer kva prøvingsform som skal nyttast i det enkelte tilfellet.

§ 2 Oppgåveutval og fastsetting av eksamensoppgåver

Eksamensoppgåvene blir fastsette av eit oppgåveutval for kvar avdeling. Medlemmer i slike utval skal vera:

- avdelingsleiar som leiar for oppgåveutvalet, viss ikkje anna er bestemt.
- ein nestleiar.
- ein ekstern sensor.
- to studentrepresentantar oppnemnde av Juridisk studentutval ved Det juridiske fakultet (JSU). Studentrepresentantane i oppgåveutvalet må ha tatt vedkommande avdeling. Namnet på studentane skal ikkje gjerast kjent.

Oppgåveutvalet skal halda det første møtet sitt i god tid før eksamen, slik at det er mogleg å halda eitt eller fleire møte til vidare drøfting av oppgåvene. Minst to timar før møtet skal medlemmene få

høve til å gjera seg kjent med og vurderer oppgåveforslaga. Nye møte bør haldast dersom eit av medlemmene ønskjer det. Faglærarane kan få høve til å delta på møta.

Dei som har undervist i faget har plikt til å koma med forslag til semesteroppgåver og eksamensoppgåver på den einskilde avdelinga.

Leiar av oppgåveutvalet sørgjer for at det blir utarbeidd utkast til eksamensoppgåver på den einskilde avdelinga.

§ 3 Munnleg presentasjon

Presentasjonen skal haldast i samband med fagseminar eller gjennom deltaking i prosedyrekonkurranse/**forhandlingskonkurranse**. I særlege tilfelle kan studentar søkja om å halda munnlege presentasjonar i eigne seminar.

Avdelingsleiar eller den han gir fullmakt bestemmer tema og oppgåve.

Presentasjonen skal vurderast av ein lærar. Vurderingsuttrykket er godkjend/ikkje godkjend. Den munnlege presentasjonen skal vara omtrent 10 minutt. Resultatet skal ikkje vera med på vitnemålet.

§ 4 Semesteroppgåve

Semesteroppgåva kan vere:

- ei skriftleg oppgåve som skal avgrensast opp til 15 sider,
- ein kombinasjon av skriftleg og munnleg oppgåve, eller
- ei munnleg oppgåve.

Ved skriftleg oppgåve vil kravet til format vera tilsvarande som for heimeeksamen jf. §6. Forsida, innhaldsforteknelsen og kjeldeliste vert ikkje berekna inn i sidemengda. Oppgåva vert ikkje send til sensurering dersom han ikkje overheld formkrava.

Semesteroppgåva vert avvikla over 4 virkedagar. Svaret skal vere eit sjølvstendig arbeid. Kjeldehenvisningane skal vere presise og må kunne etterprøvast, jf. retningslinjer til hjemmeoppgaver ved graden master i rettsvitenskap.

Avdelingsleiar eller den han gir fullmakt bestemmer oppgåveform, oppgåvetekst og ramma for oppgåvesvarets omfang, innafor rammene av studieplan og reglement. Innleveringsfristen for semesteroppgåva kan forlengjast om særlege grunnar er til stades.

Kvar oppgåve skal vurderast av ein sensor. Så langt som mogleg skal ein nytta interne sensorar. Vurderingsuttrykket er godkjent / ikkje godkjent. For å få godkjent må oppgåvesvaret minst ha eit nivå som tilsvarer karakteren D. Studentar som ikkje får godkjent semesteroppgåva skal arbeide vidare med oppgåva og levere den på nytt innan ein fastsatt frist. Semesteroppgåva kan leverast på nytt ein gong. Studentar som ikkje får godkjent semesteroppgåva etter andre innlevering, får ikkje gå opp til eksamen dette studieåret.

Studentane skal gjevast skriftleg tilbakemelding på arbeidet. Særskilt gode arbeid skal innrapporterast til dekan.

§ 5 Beskriving av bokstavkarakterane A-F

Sjå Forskrift for eksamenar ved Universitetet i Tromsø § 36 og retningslinjer vedrørande karakterar for juridiske fag.

§ 6 Heimeeksamen med munnleg prøve

Heimeeksamen vert avvikla over fire virkedagar og skal avgrensast opp

til 15 sider. Oppgåva vert levert ut kl. 09.00 første dag og skal leverast inn seinast kl. 15.00 siste eksamensdag. Svaret skal vere eit sjølvstendig arbeid. Kjeldetilvisningane skal vere presise og må kunne etterprøvast.

Oppgåva skal leverast elektronisk i den innleveringsportalen studentane på forhånd får beskjed om å benytte. Skrifttypen skal vera Times New Roman, skriftstorleiken 12 pkt., linjeavstanden 1,5 og margane 2,5. Forsida, innhaldsforteknelsen og kjeldeliste vert ikkje berekna inn i sidemengda. Oppgåva vert ikkje send til sensurering dersom han ikkje overheld formkrava. Studenten vil då reknast som ikkje møtt/ikkje levert jf. Forskrift for eksamener ved UiT §16.

Oppgåveutvalet jf § 2 bestemmer oppgåveform og oppgåvetekst, innafor rammene av studieplan og reglement.

Avdelingsleiar sørgar for at det vert utarbeidd sensorrettleiing. Medlemmene i oppgåveutvalet kan gi merknader til rettleiinga før ho vert sendt ut til sensorane.

Prestasjonane skal vurderast av ein kommisjon på to sensorar. Kvar sensor er normalt med i to kommisjonar. Kvar kommisjon skal så langt mogeleg vera ulikt samansett.

Det skal fastsetjast ein foreløpig karakter på den skriftlege delen av heimeeksamen. Denne karakteren skal offentleggjerast. Alle som har bestått den skriftlege delen vert innkalla til munnleg prøve. Etter munnleg prøve vert endeleg karakter fastsett. Den endelege karakteren skal ikkje avvike meir enn ein karakter. Vurderingsuttrykket er karakterskalaen A-F. Sensorane kan fastsetje karakteren F (ikkje bestått) også etter munnleg prøve.

Kandidatar med studierett som ikkje står på heimeeksamen, får kontinuera, jf § 22 i forskrift for eksamenar ved Universitetet i Tromsø.

§ 7 Skriftleg skuleeksamen

Oppgåveutvalet jf § 2 bestemmer oppgåveform og oppgåvetekst innafor rammene av studieplan og reglement.

Avdelingsleiar sørgar for at det vert utarbeidd sensorrettleiing. Medlemmene i oppgåveutvalet kan gi merknader til rettleiinga før ho vert sendt ut til sensorane.

Prestasjonane skal vurderast av ein kommisjon på to sensorar. Ein av sensorane bør vera ekstern. Kvar sensor er normalt med i to kommisjonar. Kvar kommisjon skal så langt mogeleg vera ulikt samansett. Vurderingsuttrykket er karakterskalaen A-F.

Der det er meir enn ein eksamensdag på ei avdeling, skal det fastsetjast separat karakter for kvar eksamensdag.

Kandidatar med studierett som ikkje står på skuleeksamen, får kontinuera, jf § 22 i forskrift for eksamenar ved Universitetet i Tromsø. Der det er meir enn ein eksamensdag på ei avdeling, ser ein på kvar dag som ei separat prøve.

§ 8 Munnleg skuleeksamen

Oppgåveutvalet jf §2 vedtek tema innafor rammene av studieplan og reglement. Utvalet bestemmer også kor lang tid på førehand studentane skal få delt ut tema for prøven.

Prestasjonane skal vurderast av ein kommisjon på to sensorar. Ein av sensorane bør vera ekstern. Kvar sensor er normalt med i to kommisjonar. Kvar kommisjon skal så langt mogeleg vera ulikt samansett.

Vurderingsuttrykket er karakterskalaen A-F.

Kandidatar med studierett som ikkje står på prøven, får kontinuera, jf § 22 i forskrift for eksamenar ved Universitetet i Tromsø.

§ 9. Adgang til å ta ny prøve

Det er adgang til å ta ny prøve på kvar avdeling jf forskrift for eksamener ved Universitetet i Tromsø, § 25. Studentar som har avlagt avsluttande eksamen på ei høgare avdeling kan ikkje avlegge eksamen på lågare avdelingar. Bestemminga gjelder ikkje for masteroppgåver ved Det juridiske fakultet.

§ 10 Hjelpemiddel på skuleeksamen

Det er lov å ha med desse hjelpemidla til skuleeksamen;

alle utgåver av Noregs lover

særtrykk av lover

traktatsamlinga "Global and European treaties" av Fauchald og Tuseth og traktatsamlinga "Global and Regional Treaties" av samme redaktører

"EU- og EØS-relevante tekster" av Hamre og Sejersted (red.)

"Rettshistoriske årstall", et hjelpemiddel til Rett. En internasjonal historie av Dag Michalsen

På examen facultatum er det tillate med alle utgåver av Noregs lover. Andre hjelpemidler er ikkje lov.

Det er lov å streka under og i margen i hjelpemidla, eller utheva tekst på anna måte, t.d. med gjennomsiktig tusj, i lovsamlinga og eventuelle andre hjelpemiddel. Det er også lov å visa til andre stader i hjelpemidlet, eller til dei andre tillatne hjelpemidla. Illojal understreking/utheving og tilvising er ikkje lov. Det er t.d. ikkje lov å understreka/utheva einskildbokstavar i ord.

§ 11 Usemje ved sensur.

Blir kommisjonssensorane ikkje samde om karakterfastsetjinga, skal ein tredje sensor, som skal vera ekstern, trekkjast inn. Sensuren vert endeleg fastsett ved samrøystes, eller ved at to av sensorane sine standpunkt blir utslagsgevend. Dersom usemja gjeld prestasjon på munnleg prøve, kan to av sensorane fastsetja at det skal haldast ny munnleg prøve, der alle tre sensorane deltek.

§ 12 Teieplikt.

Alt arbeid med oppgåver og sensur er underlagt teieplikt så langt ikkje anna er fastsett. Dette gjeld:

- Oppgåver, oppgåveforslag og drøftingar om oppgåver.
- Opplysningar på førehand om kven som er studentrepresentant i oppgåveutvalet der det er oppnemnt særskilt representant.
- Forfattar av praktiske oppgåveforslag m.m.
- Interne notat og karakterlister som gjeld sensuren

§ 13 Anonymitet

Eksamensnummeret til eksamenskandidaten, men ikkje namn, skal stå på dei skriftlege svara. Kandidaten sitt namn skal ikkje gjerast kjent for sensorane før dei har avslutta den skriftlege delen av sensuren.

§ 14 Klage på sensur

Klage på sensur skjer i samsvar med § 46 i Forskrift for eksamenar ved Universitetet i Tromsø.

§ 15 Vitnemål.

Når kandidaten har bestått munnleg prøve til fjerde avdeling og har oppnådd 60 studiepoeng på femte avdeling, får han/ho vitnemål som master i rettsvitenskap. Før vitnemålet vert levert ut, må kandidaten med handtrykk eller skriftleg gi løfte som forordning av l0.2.l736 påbyr:

"Aldrig vidende at ville vige fra Ret og Retfærdighed, mindre raade nogen til ufor nødne Processer eller i andre Maader med sine Raad befordre nogen uretvis Sag eller Intention".

Rutinebeskrivelser for muntlige presentasjoner

Vedtatt av Studieutvalget 1.6.2011

Formålet med de muntlige presentasjonene er å bidra til økt muntlig aktivitet og bedre muntlig fremstillingsevne blant studentene. Presentasjonene skal bidra til god sammenheng mellom øvinger underveis i studieåret og vurderingene avslutningsvis. De muntlige presentasjonene skal bidra til at studentene oppnår de ferdighetene som fremgår av studieplanen.

Eksamensreglementet for masterstudiet § 3 fastslår følgende om muntlige presentasjoner:

“§ 3 Munnleg presentasjon

Presentasjonen skal haldast i samband med fagseminar eller gjennom deltaking i prosedyrekonkurranse. I særlege tilfelle kan studentar søkja om å halda munnlege presentasjonar i eigne seminar.

Avdelingsleiar eller den han gir fullmakt bestemmer tema og oppgåve.

Presentasjonen skal vurderast av ein lærar. Vurderingsuttrykket er godkjend/ikkje godkjend. Den munnlege presentasjonen skal vara omtrent 10 minutt. Resultatet skal ikkje vera med på vitnemålet.”

Studieplan for graden Master i rettsvitenskap ved Universitetet i Tromsø punkt 7.2, fastslår at studentene senest innen en uke før skoleeksamen på 1, 2, 3 og 4 avdeling, må ha gjennomført og fått godkjent en muntlig presentasjon. Godkjent muntlig presentasjon er dermed et vilkår for å få fremstille seg til skoleeksamen.

Når og hvor muntligpresentasjonene skal holdes:

Muntligpresentasjonene skal som hovedregel holdes på den ordinære seminarundervisningen på den enkelte avdelingen.

Administrasjonen har ansvar for å lage oversikt over hvor mange muntlige presentasjoner som må gjennomføres på hvert seminar i løpet av studieåret, samt å formidle oversikten til de som skal være seminarledere.

Det er seminarleders ansvar å sørge for å få gjennomført tilstrekkelig mange muntlige presentasjoner på hver seminarrekke. Seminarleder skal be om at frivillige melder seg, eventuelt fordele presentasjonene ved å peke ut studenter blant de som ikke allerede har godkjent presentasjon dette studieåret. Seminarleder skal minne studentene om at godkjent muntligpresentasjon er et vilkår for å få ta eksamen, samt at det å holde presentasjon på det egne presentasjonsseminaret, jf. nedenfor, krever særlig grunn.

I vårsemesteret gjennomføres et eget presentasjonsseminar for de som ikke har fått godkjent sin presentasjon tidligere. Studentene må søke om å få delta på dette. Vilkåret for å få holde presentasjon på presentasjonsseminaret er at det foreligger en særlig grunn til at studenten ikke har fått godkjent presentasjonen tidligere.

Gjennomføringen:

Tema og oppgave for muntlig presentasjoner skal integreres i seminarmateriellet, og fastsettes av den enkelte seminarleder, eventuelt av eller i samråd med avdelingsleder.

Den enkelte seminarleder har frihet til å organisere presentasjonen innenfor rammene som fremgår av denne rutinebeskrivelsen og eksamensreglementets § 3.

Den muntlige presentasjonen skal ha en varighet på cirka 10 minutter.

Som hovedregel skal den eller de som holder presentasjonen, gjøre dette fra seminarlederens sted, foran de øvrige studentene.

Studentene kan med fordel benytte hjelpemidler som tavle, elektronisk utstyr, utdeling av disposisjon/annet materiale, eller liknende, men dette er ikke et krav.

Ved muntlige presentasjoner gjennomført som prosedyreøvelser bør rettssalen i størst mulig grad benyttes. Reservasjoner her gjøres ved henvendelse til administrasjonen.

Vurderingen:

Muntlige presentasjoner skal vurderes som godkjent/ikke godkjent. Det skal ikke være automatikk i at alle presentasjoner godkjennes, men det skal skje en reell vurdering på bakgrunn av studentens forberedelse, muntlige fremføring og det materielle innholdet. Det skal skje en helhetsvurdering av disse momentene for å avgjøre om presentasjonen er tilstrekkelig til å bli vurdert som godkjent.

Etter holdt presentasjon (i pausen, etter undervisningen eller liknende) skal studenten(e) få en kort, individuell muntlig tilbakemelding på sin prestasjon. Tilbakemeldingene skal gis med bakgrunn i de tre momentene over, og den skal både forklare hvorfor resultatet ble godkjent/ikke godkjent, og i tillegg gi konstruktive innspill som studenten kan bruke til videre arbeid.

Dokumentasjon:

Studentene gjennomfører muntlig presentasjon i seminarundervisning eller på presentasjonsseminar. Faglærer noterer hvilke studenter som har gjennomført og fått godkjent presentasjon på deres seminargrupper. Faglærer leverer skjema inn til administrasjonen som registrerer arbeidskravet som godkjent.

Prosedyrekonkurranse: **Deltakelse i konkurranser:**

Deltagelse på **Deltakelse i** prosedyrekonkurranser/**forhandlingskonkurranser** arrangert av ELSA Tromsø (The European Law Student's Association) kan godkjennes som muntlig presentasjon.

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
29.11.2017

Sak:
50/17

Forslag til nytt pensum i statsrett og endring av læringsmål

Innstilling til vedtak:

Studieutvalget tilrår at pensum på 1. avdeling i statsrett endres på følgende måte:

Dagens pensum:

Eivind Smith «Konstitusjonelt demokrati», 3. utg. 2015,
Andenæs/Fliflet «Statsforfatningen i Norge» kap. 6-10.

Endres til:

Johs. Andenæs og Arne Fliflet, Statsforfatningen i Norge, 11. utgave, med unntak av følgende:
kap. 1.2; kap. 12; 13; 14; 18; 20;38; 44; 48; 49; 54; kap. 55.16; 56; 57; 58; 61; 66; 68 og 69.

I tillegg bes det om at Studieutvalget tilrår den foreslåtte endringen i læringsmålene tilknyttet faget pensumet blir endret i.

Begrunnelse:

Begrunnelse for endringene utarbeidet av fagansvarlig på 1. avdeling, Kristine Korsnes:

Andenæs/Fliflets statsrettsbok har vært pensum i Tromsø i mange år. Den forrige utgaven av lærerboka ble tatt ut av pensum i 2015 pga manglende oppdateringer, og stadige forsinkelser med ny utgave. Smiths bok ble den gang valgt i fravær av bedre alternativer. Det var allerede den gang klart at faglærerne og avdelingsleder ønsket gå tilbake til Andenæs/Fliflet, når den nye utgaven var klar. Studenter og undervisere har i den mellomliggende tiden gitt uttrykk for at Smiths bok er for avansert for første års studenter. Dette støtter opp om siktemålet vi hadde om å endre pensum tilbake til Andenæs/Fliflets bok.

Nå foreligger endelig den 11. utgaven. Som ofte skjer, har boka svulmet en del opp sidetallsmessig. Det nødvendiggjør en grundig gjennomgang mht hvilke deler som bør gjøres til pensum.

18. september sendte jeg epost til Jussi Pedersen (som skal overta forelesningene i faget og som leder statsrettsgruppa,) Jorunn Rui (som har hatt seminarundervisning i faget i flere år), og Magne Frostad (som over flere år tidvis har hatt seminarer i faget). Rui støtter å endre pensum tilbake til Andenæs/Fliflet. Frostad er den eneste som har kommet med innspill til hvilke konkrete deler av boka som bør være pensum. Jeg har ikke hørt fra Pedersen som ft. er sykemeldt.

Boka utgjør totalt 644 sider (fra s. 27-671). Av disse sidene er 20 blanke, dvs. at sidetallet er 624 s. Ytterlige 13 sider består av henvisninger til annen relevant litteratur. Det reelle sidetallet er således 611 sider.

Sist Andenæs/Fliflet var pensum, utgjorde pensum ca. 485 sider. Det eksisterende pensum består av Smiths bok (440 sider) og kap. 6-10 i Andenæs/Fliflet 10. utg (36, 5 sider), totalt 476,5 sider.

Det foreslås følgende kutt i hva som bør være pensum i den nye utgaven av Andenæs/Fliflet:

- Kap 1.2 Folkerett og nasjonal rett (s. 28-34) – kuttet nødvendiggjør at det **tilhørende læringsmålet** fjernes (som altså ivaretas i folkerettsfaget) – reelt sett 6 s.

Begrunnelse: her eksisterer det et uheldig overlapp med folkerettsfaget. Endringen nødvendiggjør en revisjon også av fagbeskrivelsen – se nedenfor.

De øvrige kutt er delvis i overenstemmelse med den tidligere pensumsituasjonen (se kommentarene), delvis foretatt for å komme så nært normen som mulig.

- Del 4 Statsborgerne (kap 12-14) (s. 153-164) – 10 s.
Del 4 var heller ikke pensum tidligere.
- Kap 18 Valgbarhet (s. 180-182) – 3 s.
- Kap 20 Manntallsførselen og valget (s. 192-194) – 3 s.
- Kap 38 Forvaltningen av statens eiendommer og bedrifter (s. 349-356) – 8 s.
- Kap 44 Statens ansatte (s. 404-414) – 11 s.
- Kap 48 Riksrevisjonen (s. 454-458) – 5 s.
- Kap 49 Stortingets ombudsmann for forvaltningen (sivilombudsmannen) (s. 459-465) – 7 s.
- Kap. 54 Rettssikkerhet. Privatliv, familieliv, hjem og kommunikasjon. Husransakelse. Personlig integritet. – 2 s.
- Pkt. 55.16 Ytringsfriheten i andre lands konstitusjonelle rett – 9 s.
- Kap 56 Forsamlings-, forenings- og demonstrasjonsfriheten (s. 529-536) – 8 s.
- Kap 57 Retten til utdanning og opplæring (s. 537-538) – 2 s.
- Kap 58 Retten til å bli behandlet likt og uten usaklig, urimelig og uforholdsmessig forskjellsbehandling (s. 539-541) – 3 s.
- Kap 61 Retten til arbeid, næring og offentlig støtte (s. 614-618) – 5 s.
- Kap 66 Det konstitusjonelle ansvar (s. 639-648) – 10 s.
- Kap 68 Konstitusjonell nødrett (s. 659 -666) – 8 s.
Temaet var heller ikke tidligere omfattet av pensum.
- Kap 69 Revolusjon (s. 667-668) – 2 s.
Temaet var heller ikke tidligere omfattet av pensum.

Resultat: 611 sider minus foreslåtte kutt s. 102 = 509 sider.

Å gjøre ytterligere kutt, krever større endringer som også vil innebære flere endringer av kunnskaps og ferdighetskrav. - Det som peker seg ut er mulige kutt i fagets historikk –altså i delen av pensum som omhandler trekk av forfatningsutviklingen, eller del 3 om statsterritoriet. Ettersom jeg bare har fått tematiske innspill fra *en* av faglærerne, opplever jeg at grunnlaget for å for ytterligere tematiske kutt er noe snevert. Frostad påpeker dessuten at det kan være behov for å teste ut den nye boka i undervisningen, før man tar endelig stilling til hvor ytterligere tematiske kutt bør foretas.

Jeg vil derfor be SU vedta som foreløpig pensum de 509 foreslåtte sidene.

Forutsetningen vil da være at det i løpet av vårsemesteret fremmes et nytt pensumforslag i faget med ytterligere kutt, men på et bedre grunnlag en dagens situasjon.

Dette anser jeg vil være en bedre løsning enn å beholde dagens pensum ut studieåret.

Forslag til ny fagbeskrivelse – de uthevede setningene ønskes fjernet fra læringsmålene:

Statsrett (12 sp.)

1) Faglig innhold

Faget omfatter grunntrekkene i norsk forfatningshistorie fra 1814, herunder hvordan viktige prinsipper kommer til uttrykk i Grunnloven og er utviklet i konstitusjonell sedvanerett. Faget omhandler videre statsmaktens organisering og kompetanse, herunder Stortingets lovgivning, Regjeringens forvaltning og Kongens stilling samt Høyesteretts og Riksrettens dømmende myndighet. Forholdet mellom statsorganene, herunder det parlamentariske system, delegasjon av lovgivningsmyndighet og domstolenes prøvningsrett av lover og forvaltningsvedtak, omhandles også. Det gis videre en oversikt over reglene om borgernes stemmerett, valgsystemet og reglene om statsterritoriet. Domstolenes uavhengige stilling, reglene om utenriksstyre og traktatavslutning i Grunnloven § 115 og reglene om forfatningsendringer behandles også. Faget innbefatter også individets vern etter de statsrettslige regler, først og fremst reglene om ytringsfrihet, religionsfrihet, vernet om den private eiendomsrett, forbudet mot tilbakevirkende lover og legalitetsprinsippet.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått første avdeling har studenten:

- god kunnskap om lovgivningsprosessen, forvaltningens myndighet og domstolenes rolle, med særlig vekt på Høyesterett
- god kunnskap om forbudet mot tilbakevirkende lover og vernet om den private eiendomsrett
- kunnskap om legalitetsprinsippet og ytringsfriheten
- kunnskap om sentrale hendelser i norsk forfatningshistorie
- **Kunnskap om sammenhengene mellom statsrett og folkerett**
- kunnskap om maktfordelingens grunnlag, statsmaktens organisering og riksretten

- kunnskap om Stortingets instruksjonsrett og parlamentarismen
- kunnskap om kongens stilling

Ferdigheter

Etter bestått første avdeling kan studentene:

- identifisere og løse statsrettslige problemstillinger av praktisk og teoretisk art
- anvende den juridiske metode for å løse statsrettslige problemstillinger
- **Identifisere og analysere sammenhenger mellom statsrett og folkerett**

Vedlagt følger fagbeskrivelse med pensum for 1. avdeling slik den ser ut i dag.

Kjersti Dahle
studiesjef

—

Maren Charlotte Bø
rådgiver

—

Saksbehandler: Sunniva Solheim Alvestad

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

1 Fagbeskrivelse med pensum 1. avdeling

Fagbeskrivelse med pensum

1. avdeling

Vedtatt av fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet den 11.06.03 (JF 49-03) jf. studieplan for mastergrad i rettsvitenskap pkt 7 (Vedtatt 11.06.03 av styret for Det juridiske fakultet med hjemmel i § 4 i forskrift 20.06.03 for studier ved Universitetet i Tromsø). Sist endret av Studieutvalget 28.3.12 (sak SU 21-12), 19.7.12 (sak SU 45-12), 25.06.2014 (sak SU 27-14), 2.11.15, 9.6.16 (sak SU 24-16) og 26.06.17 (fullmaktssak SU).

Opprettet dato: 04.06.2015

Forfatter: Solheim Alvestad, Sunniva

Lenke til nettside: https://uit.no/go/target/421529/?p_document_id=421529

Første avdeling utgjør første året på masterstudiet i rettsvitenskap. Avdelingen består av ex fac (10 studiepoeng) og innføring i rettsstudiet (40 studiepoeng). I løpet av første semester tar studentene også Eksamen Filosoficum (10 studiepoeng). Ex fac avsluttes med en skriftlig skoleeksamen på slutten av første semester. Innføring i rettsstudiet avsluttes med skriftlig og muntlig skoleeksamen på slutten av vårsemesteret.

Examen facultatum (Ex.Fac.) – 10 studiepoeng

1) Faglig innhold

Faget er et perspektivfag som skal gi en første innføring i juridisk metode samt en innføring i organiseringen av og verdigrunnlaget for det norske rettssystemet. Faget gir videre en innføring i samspillet mellom rett og samfunn.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått første avdeling har studenten:

- god kunnskap om de sentrale institusjonene i det norske rettssystemet
- god kunnskap om de grunnleggende prinsipper og det sentrale verdigrunnlaget for rettsstaten

- god kunnskap om hvordan retten fungerer i et samfunn og om samspillet mellom rett og samfunn
- god kunnskap om hvorfor og hva det betyr at retten må ha legitimitet
- god kunnskap om grunnleggende juridisk metode og om prosessen fra rettsgrunnlag til rettsregel. Herunder til hvilke argumenter (rettsgrunnlag) som kan inngå i prosessen og hvilke regler (rettskildeprinsipper) som styrer anvendelsen av disse fram mot standpunkttaking til hva som er gjeldende rett

Ferdigheter

Etter bestått første avdeling kan studenten:

- redegjøre for de sentrale institusjonene i det norske rettssystemet og for rettsstatens grunnleggende prinsipper og verdigrunnlag
- forklare hvordan retten fungerer i samfunnet og diskutere forholdet mellom rett og samfunn
- drøfte problemstillinger knyttet til rettens legitimitet og til rettsutvikling
- redegjøre for grunnleggende juridisk metode og prosessen fra rettsgrunnlag til rettsregel
- identifisere rettslige spørsmål og anvende juridisk metode for å komme frem til en rettsregel og et resultat

3) Pensum

- Synne S. Mæhle, Ragna Aarli, "Fra lov til rett", 2017 - Hele boka med unntak av kap. 1, kap. 12 og kap. 13.
- Jens E. Skoghøy, "Bruk av rettsavgjørelser ved lovtolking og annen rettsanvendelse", i Nybrott og odling – festschrift til Nils Nygaard – 2002.

Innføring i rettsstudiet – 40 studiepoeng

Faget innføring i rettsstudiet inneholder en kombinasjon av offentligrettslige og privatrettslige fag i tillegg til et innføringskurs i folkerett. Offentlig rett betegner de rettsregler som hovedsakelig regulerer statens virksomhet, forholdet mellom de ulike statlige organer og forholdet mellom statlige organer og private. På 1. avdeling er offentlig rett representert med faget statsrett (12 sp). Privatrett handler om den delen av jussen som i hovedsak regulerer rettsforholdet mellom private. På 1. avdeling er privatretten inndelt i fagene familie- og arverett (10 sp.) og avtalerett (10 sp.). Folkerett omhandler rettsreglene som regulerer forholdet mellom statene og mellom statene og andre internasjonale aktører.

Statsrett (12 sp.)

1) Faglig innhold

Faget omfatter grunntrekkene i norsk forfatningshistorie fra 1814, herunder hvordan viktige prinsipper kommer til uttrykk i Grunnloven og er utviklet i konstitusjonell sedvanerett. Faget omhandler videre statsmaktens organisering og kompetanse, herunder Stortingets lovgivning, Regjeringens forvaltning og Kongens stilling samt Høyesteretts og Riksrettens dømmende myndighet. Forholdet mellom statsorganene, herunder det parlamentariske system, delegasjon av lovgivningsmyndighet og domstolenes prøvningsrett av lover og forvaltningsvedtak, omhandles også. Det gis videre en oversikt over reglene om borgernes stemmerett, valgsystemet og reglene om statsterritoriet. Domstolenes uavhengige stilling, reglene om utenriksstyre og traktatavslutning i Grunnloven § 115 og reglene om forfatningsendringer behandles også. Faget innbefatter også individets vern etter de statsrettslige regler, først og fremst reglene om ytringsfrihet, religionsfrihet, vernet om den private eiendomsrett, forbudet mot tilbakevirkende lover og legalitetsprinsippet.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått første avdeling har studenten:

- god kunnskap om lovgivningsprosessen, forvaltningens myndighet og domstolenes rolle, med særlig vekt på Høyesterett
- god kunnskap om forbudet mot tilbakevirkende lover og vernet om den private eiendomsrett
- kunnskap om legalitetsprinsippet og ytringsfriheten
- kunnskap om sentrale hendelser i norsk forfatningshistorie
- kunnskap om sammenhengene mellom statsrett og folkerett
- kunnskap om maktfordelingens grunnlag, statsmaktens organisering og riksretten
- kunnskap om Stortingets instruksjonsrett og parlamentarismen
- kunnskap om kongens stilling

Ferdigheter

Etter bestått første avdeling kan studentene:

- identifisere og løse statsrettslige problemstillinger av praktisk og teoretisk art
- anvende den juridiske metode for å løse statsrettslige problemstillinger
- identifisere og analysere sammenhenger mellom statsrett og folkerett

3) Pensum:

- Eivind Smith «Konstitusjonelt demokrati», 3. utg. 2015,
- Andenæs/Fliflet «Statsforfatningen i Norge» kap. 6-10.

Familie- og arverett (10 sp.)

1) Faglig innhold

Familie- og arverett handler om rettsreglene som regulerer forholdet mellom personer i familieforhold og reglene om fordeling av formue etter dødsfall. Familierett omfatter ekteskapsrett, samboerrett og barnerett, og utgjør samlet to tredeler av faget.

Ekteskapsretten omfatter de økonomiske rettsvirkninger av ekteskapet, både under samlivet og ved samlivsbrudd eller død, jf ekteskapsloven del II, samt del III om bidragsplikt. Dette omfatter regler om eierforhold, råderett, underholdsplikt og ansvar for gjeld. Videre omfattes reglene om ektefellers formuesforhold, dvs lovens regler om det verdimessige oppgjøret og om rett til å overta tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død, og om ektefellenes adgang til i ektepakt å forhåndsavtale den verdimessige deling. Ektepakter om verdideling ved død ses i sammenheng med arverettslige regler. De formelle regler om ekteskapets inngåelse og oppløsning i ekteskapsloven del I behandles ikke.

Samboerretten gir en oversikt over ulovfestede regler om eierforhold, råderett og gjeldsforhold mellom samboere, og om lovens regler om rett til tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død. I mangel av lovregler står samboeravtaler om oppgjøret ved samlivsbrudd og/eller død sentralt. Sistnevnte ses i sammenheng med arverettslige regler, herunder nye regler om samboeres legalarverettigheter.

Barneretten omhandler barns rettsstilling. På første avdeling er det rettsforholdet mellom barn og foreldre som er tema. Faget omfatter reglene om hvem som, i rettslig forstand, regnes som mor, far og medmor til et barn. Videre blir reglene om foreldreansvar behandlet. Her inngår både hvem som innehar foreldreansvaret og hva dette innebærer av rettigheter og forpliktelser. Reglene for fastsettelse av hvor barnet skal ha sitt faste bosted behandles også. Tilsvarende gjelder reglene om samværsrettens innhold og omfang, samt reglene om vergemål og forsørgelse. Barnevernets subsidiære ansvar inngår ikke som en del av faget da dette behandles i den spesielle delen av forvaltningsretten på andre avdeling.

Arveretten omhandler regler om hvordan verdiene etter en avdød fordeles mellom de som etter lovens arvegangsregler eller avdødes testament er utpekt som arvinger, samt om retten til uskifte som for gjenlevende ektefelle eller samboer. Arverettsreglene skal ses i sammenheng med hva samboere eller ektefeller gyldig kan bestemme om skifteoppgjøret når en av dem dør.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått første avdeling har studenten:

- god kunnskap om hvilke særlige regler som gjelder for ektefellers og samboeres eierforhold, råderett og ansvar for gjeld
- god kunnskap om ektefellers underholdsplikt og reglene for verdideling ved samlivsbrudd eller død
- god kunnskap om en ektefelles eller samboers rett til å overta tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død
- god kunnskap om hva ektefeller og samboere kan forhåndsavtale om oppgjøret ved samlivsbrudd eller død
- god kunnskap om foreldreansvar, reglene om barnets bosted og om samværsrett når foreldrene ikke bor på sammen bosted
- kunnskap om etablering av foreldreskap, vergemål og forsørgelse av barn
- god kunnskap om lovens regler om fordeling av arv, og om hva og hvordan arvelater selv kan gi bestemmelser om utvelgelse av arvinger, fordeling av verdier eller rett til eiendeler

- kunnskap om reglene for ektefellebidrag
- kunnskap om hvilke disposisjoner som anses som testamentariske. (Grensen mellom livs- og dødsdisposisjoner)
- kunnskap om gjenlevende ektefelles eller samboers rett til å overta førstavedes formue uskiftet, om gjenlevendes rådighet over uskifteboet og om delingen ved skifte av uskifteboet

Ferdigheter

Etter bestått første avdeling kan studenten:

- identifisere og løse de problemstillinger som oppstår når et ekteskap eller samboerskap opphører ved samlivsbrudd eller død
- redegjøre for alternativer for hva ektefeller eller samboere kan forhåndsavtale om oppgjøre ved samlivsbrudd eller død
- identifisere og analysere problemstillinger som oppstår når barnet ikke bor fast sammen med begge foreldre, herunder sammenhengen mellom reglene og betydningen av det overordnede hensyn til barnets beste
- anvende de grunnleggende arverettslige regler om fordeling av arv etter lov eller testament
- redegjøre for alternativer for hva en arvelater i ulike livssituasjoner gyldig kan fastsette om arveoppgjøret etter seg

3) Pensum

- Peter Lødrup og Tone Sverdrup, *Familieretten* (8. utgave 2016), hele boken med unntak av § 1 - 6, § 8 VII-VIII, § 9 V, § 12 V-VI, § 14 III, §17 VIII, § 18 IV-V, § 20 V og §§ 25-26, samt §§ 29, 30, 31, 32 og 33. Petitavsnitt er ikke pensum.
- Lena R. L. Bendiksen og Trude Haugli, *Sentrale emner i Barneretten* 2. utg. 2015, kapittel 1, 2 og 3 i del I, og hele del II.
- Peter Lødrup, *Arverett*, (6.utgave 2012), Pkt 2.1.1, 2.1.2, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1.1 – 4.1.4, 4.2, 4.4, 5.4.1-5.4.2, 5.5.1-5.5.2, 5.6, 5.7.1, 5.7.2.1, 5.8, 5.9, 6.1, 7.2, 8.1.1-8.1.2, 8.5.1, kap 9 og kap 10. Kompressavsnitt er ikke pensum.

Avtalerett (10. sp.)

1) Faglig innhold

Avtaleretten deles inn i tre hovedemner, inngåelse av avtaler, tolking av avtaler og reglene om ugyldige avtaler. Reglene om inngåelse av avtaler omfatter fremstilling av hva som menes med et dispositivt utsagn og om hva som skal til for at bindende avtaler er inngått, samt hvordan avtaler kan inngås gjennom fullmakt. I delen som omhandler avtaletolkning behandles først de ulike grunnprinsipper for tolking av dispositive utsagn, og deretter ulike tolkingsregler og tolkningsmomenter. I den delen som omhandler ugyldige avtaler behandles innholdsmangler, habilitetsmangler, tvang, svik og lignende ugyldighetsgrunner. Videre behandles reglene om tilsidesettelse eller endring av urimelige avtaler og avtaler det vil stride mot redelighet eller god tro å gjøre gjeldende.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått 1. avdeling har studenten:

- god kunnskap om hvordan avtaler inngås
- god kunnskap om tolkning og utfylling av avtaler
- god kunnskap om sentrale ugyldighetsregler
- god kunnskap om lemping av avtaler
- god kunnskap om representasjon, herunder ulike fullmaktstyper
- kunnskap om hovedprinsipper og utviklingstrekk i kontraktsretten

Ferdigheter

Etter bestått 1. avdeling kan studenten:

- identifisere og løse teoretiske og praktiske avtalerettslige problemstillinger
- formulere og formidle kunnskaper om avtalerettslige problemstillinger
- identifisere og formulere verdipremisser som får betydning ved fortolkning av avtalerettslige regler

3) Pensum:

- Johan Giertsen, Avtaler, 3. utgave, 2014.

Folkerett (8 sp.)

1) Faglig innhold

Tradisjonelt regulerer folkeretten forholdet mellom statene. I tillegg omfatter moderne folkerett også rettsforholdene for internasjonale organisasjoner, menneskerettigheter og internasjonal strafferett. Sentrale temaer i faget folkerett på 1. avdeling er begrensningene i statenes rett til å intervenere og bruke makt overfor andre stater, reglene om statenes territorium og representasjon, reglene om folkerettslig rettsbrudd og ansvar og regler som omhandler fredelig tvisteløsning. Faget omfatter videre folkerettens rettskildelære, menneskerettigheter, internasjonal strafferett, reglene om internasjonale organisasjoner (særlig FN) og urfolksrett. En rekke av de temaene som behandles i folkeretten, vil bli utviklet videre senere i studiet.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått første avdeling har studenten:

- god kunnskap om folkerettens særpreg og forholdet mellom norsk rett og folkeretten
- god kunnskap om folkerettens metodelære, særlig om reglene for fortolkning av traktater
- god kunnskap om forbudet mot intervensjon og bruk av makt

- god kunnskap om urfolksrett, herunder De Forente Nasjoners konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 1 og 27 og ILO- konvensjon nr. 169 om stamme- og urfolk
- god kunnskap om reglene vedrørende den rettslige utstrekningen av de ulike havområder og statenes rettigheter i disse, samt kunnskap om den rettslige reguleringen av verdensrommet
- god kunnskap om vilkårene for at det foreligger en stat
- god kunnskap om folkerettens subjekter
- kunnskap om det internasjonale og regionale vernet av menneskerettigheter
- kunnskap om statens erverv av territorium, statsterritoriets utstrekning, staters kompetanse på eget og andre staters territorium, statsborgerskap samt de rettslige regimene for Antarktisk og Svalbard
- kunnskap om statenes representanter, deres kompetanse, privilegier og immunitet
- kunnskap om rettsbrudd og ansvar samt om ordninger og regler for fredelig tvisteløsning, herunder om Den internasjonale domstolen i Haag
- kunnskap om reglene vedrørende internasjonale organisasjoner, særlig FN
- kunnskap om internasjonal strafferett, særlig Den internasjonale straffedomstolen i Haag.

Ferdigheter

Etter bestått 1. avdeling kan studenten:

- identifisere og løse teoretiske og praktiske folkerettslige problemstillinger
- anvende de sentrale folkerettslige rettskildene i tråd med den folkerettslige rettskildelære

3) Pensum:

- Morten Ruud og Geir Ulfstein: Innføring i folkerett, (4. utg. 2011):
 - O Kap. 1
 - O Kap 3-11
 - O Kap 12, pkt. 1 og 2
 - O Kap 13
 - O Kap 15
 - O Kap 18-19
- Mattias Åhrén: "International Human Rights Law Relevant to Natural Resource Extraction in Indigenous Territories — An Overview", Nordic Environmental Law Journal 2014:1 s. 21-37
- Susann F. Skogvang: «Samerett» 2. utg., 2009 s. 153-156 og s. 175
- Lindsay Moir: "Reappraising the Resort to Force", Oregon, 2010, kapittel 2, 30 sider.

Artikkelen til Lindsay Moir trykkes i kompendium som får kjøpt på Akademisk Kvarter

Generell kompetanse

Etter bestått 1. avdeling kan studenten:

- forstå og redegjøre for rettssystemets grunnleggende oppbygning
- anvende grunnleggende juridisk metode

- løse problemstillinger på rettsområdene som inngår på avdelingen individuelt og i samarbeid med andre
- se sammenhenger mellom fagene på avdelingen, særlig hvordan avtalerettslige problemstillinger oppstår i flere fag
- kommunisere rettslige resonnementer på rettsområdene som inngår på avdelingen, både skriftlig og muntlig, til fagfellesskapet og allmenheten
- identifisere og reflektere over noen yrkesetiske problemstillinger som arbeid med fagene på avdelingen kan lede til, og kjenne til måter disse kan håndteres på

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
29.11.2017

Sak:
51/17

Forslag til pensumendringer i faget JUR-3622 International Environmental Law and Climate Change in the Arctic

Innstilling til vedtak:

Pensum i faget JUR-3622 International Environmental Law and Climate Change in the Arctic endres i tråd med det vedlagte forslaget.

Begrunnelse:

Vito De Lucia har foreslått noen mindre pensumendringer i faget JUR-3622 International Environmental Law and Climate Change in the Arctic. Endringsforslagene finnes i vedlegget, og er markert med gult. Det som er foreslått tatt ut av pensum er markert med rødt. Dersom endringen blir vedtatt vil det totale sidetallet i faget være på 749, og det er innenfor sidetallsnormen for fag på 5. avdeling. (45-55 sider pr. studiepoeng)

Kjersti Dahle
Studiesjef

Maren Charlotte Bø
rådgiver

Saksbehandler: Ole Martin Loe, rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 Forslag til pensumendringer i faget JUR-3622 International Environmental Law and Climate Change in the Arctic

Recommended reading/syllabus

Recommended reading/syllabus

Students are required to buy, or otherwise have access to:

- Philippe Sands, Jacqueline Peel, Adriana Fabra and Ruth Mackenzie (eds). *Principles of International Environmental Law* (3rd ed.) Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
- Ole Kristian Fauchald and Bård Sverre Tuseth, *Global and Regional Treaties 2016* (Institutt for offentlig rett v/Calax AS, 2016).
- The compendium available at the UiT bookstore.

Curriculum:

Part I: Introduction to International Environmental Law and Climate Change in the Arctic

- Philippe Sands, Jacqueline Peel, Adriana Fabra and Ruth MacKenzie (eds.), *Principles of International Environmental Law* (3rd ed.) (Cambridge University Press, 2012), Chapter 2: pp. 22-49 (28 pages)

- Catherine Redgwell, "International Environmental Law," in Malcolm D. Evans (ed.), *International Law* (Oxford University Press, 2014), pp. 688-726 (38 pages)

Part II: International Environmental Law

- Philippe Sands, Jacqueline Peel, Adriana Fabra and Ruth MacKenzie (eds.), *Principles of International Environmental Law* (3rd ed.) (Cambridge University Press, 2012), Chapter 6: pp. 187-237 (51 pages)

- Ingvild Jakobsen, "Marine Protected Areas as a Tool to Ensure Environmental Protection of the Marine Arctic: Legal Aspects," in E. Tedsen et al., (eds.) *Arctic Marine Governance* (Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2014), pp. 215-233 (19 pages)

- Suzanne Lalonde, "Marine Protected Areas in the Arctic," in Erik J. Molenaar, Alex G. Oude Elferink and Donald R. Rothwell (eds.), *The Law of the Sea and the Polar Regions: Interactions between Global and Regional Regimes* (Martinus Nijhoff Publishers, 2013), pp. 85-112 (28 pages)

- Robin Warner, "Environmental Assessments in the Marine Areas of the Polar Regions," in Erik J. Molenaar, Alex G. Oude Elferink and Donald R. Rothwell (eds.), *The Law of the Sea and the Polar Regions: Interactions between Global and Regional Regimes* (Martinus Nijhoff Publishers, 2013), pp. 139-162 (24 pages)

- Vito De Lucia, "Competing Narratives and Complex Genealogies: The Ecosystem Approach in International Environmental Law," *Journal of Environmental Law* 27 (2015): pp. 91-117 (27 pages)

- Annalisa Savaresi, "The Paris Agreement: An Early Assessment," *Environmental Policy and Law* 46, no. 1 (2016): pp. 14-18 (5 pages)

- D. Bodansky, "The Legal Character of the Paris Agreement", *RECIEL*, 2016, 25:2, 142-150 (9 pages)

- S. Maljean-Dubois, "The Paris Agreement: A New Step in the Gradual Evolution of Differential Treatment in the Climate Regime?", *RECIEL*, 2016, 25:2, 151-160 (10 pages)

- M. Doelle, "The Climate Change Regime and the Arctic Region", in T. Koivurova, E.C.H. Keskitalo and N. Bankes, *Climate Governance in the Arctic* (Springer, 2009), pp. 27-50 (24 pages)

- Philippe Sands, Jacqueline Peel, Adriana Fabra and Ruth MacKenzie (eds.), *Principles of International Environmental Law* (3rd ed.) (Cambridge University Press, 2012), Chapter 7: pp. 238-299 (62 pages)

- Philippe Sands, Jacqueline Peel, Adriana Fabra and Ruth MacKenzie (eds.), *Principles of International Environmental Law* (3rd ed.) (Cambridge University Press, 2012), Chapter 10: pp. 449-478 (30 pages)

- R. Rayfuse, "Protecting Marine Biodiversity in Polar Areas Beyond National Jurisdiction", *Review of European, Comparative & International Environmental Law* 17, no. 1 (2008): pp. 3-13 (11 pages)

- A. Boyle, "Relationship between International Environmental Law and Other Branches of International Law" in *Oxford Handbook of International Environmental Law*, Bodansky, D. et al (eds.), (Oxford University Press, 2007), pp. 125-146 (21 pages)

Part III: Law of the Sea

- Malcolm D. Evans, "The Law of the Sea," in (ed.) *International Law* (Oxford University Press, 2010), pp. 651-686 (36 pages)

- Donald R. Rothwell and Tim Stephens, "Marine Environmental Protection," in *The International Law of the Sea*, pp. 338-382 (45 pages)

- D. McRae, "The Negotiation of Article 234", in F. Griffiths (ed.), *Politics of the Northwest Passage* (McGill-Queen's University Press, 1987), pp. 98-114 (27 pages)

- Rosemary Rayfuse, "Climate Change and the Law of the Sea," in Rosemary Rayfuse and Shirley V. Scott (eds.), *International law in the Era of Climate Change* (Edward Edgar Publishing Limited, 2012), pp. 147-174 (28 pages)
- E.J. Molenaar, "International Regulation of Central Arctic Ocean Fisheries", in M.H. Nordquist, J.N. Moore and R. Long (eds) *Challenges of the Changing Arctic. Continental Shelf, Navigation, and Fisheries* (Brill Nijhoff, 2016), pp. 429-463 (35 pages)
- Nigel Banks, "The Conservation and Utilization of Marine Mammals in the Arctic Region," in Erik J. Molenaar, Alex G. Oude Elferink and Donald R. Rothwell (eds.), *The Law of the Sea and the Polar Regions: Interactions between Global and Regional Regimes* (Martinus Nijhoff Publishers, 2013), pp. 293-321 (29 pages)

Part IV: Arctic Governance

- G. Xue and Y. Long, "The Changing Arctic and an Adaptive Approach to the Protection of Arctic Marine Ecosystems", in M.H. Nordquist, J.N. Moore and R. Long (eds) *Challenges of the Changing Arctic. Continental Shelf, Navigation, and Fisheries* (Brill Nijhoff 2016), pp. 326-362 (37 pages)
- T. Pedersen and T. Henriksen, "Svalbard's Maritime Zones: The End of Legal Uncertainty?", *International Journal of Marine and Coastal Law* 24 (2009): pp. 141-161 (22 pages)
- O.S. Stokke, "Protecting the Arctic Environment: The Interplay of Global and Regional Regimes", *Yearbook of Polar Law* 1 (2009): pp. 349-371; 22 pages
- R.L. Barsh, "Indigenous Peoples," in *Oxford Handbook of International Environmental Law*, Bodansky, D. et al (eds.), (Oxford University Press, 2007), pp. 830-853 (27 pages)
- T. Koivurova, "Alternatives for an Arctic Treaty - Evaluation and a New Proposal", *Review of European Community and International Environmental Law* 17 (2008): pp. 14-26 (13 pages)
- V. De Lucia, "The Arctic Environment and the BBNJ Negotiations. Special Rules for Special Circumstances?", *Marine Policy*, 86, 2017, 232-240 (9 pages)

Part V: Dispute Settlement & Moot Court

- John Merrills, "The Means of Dispute Settlement," in Malcolm D. Evans (ed.), *International Law* (Oxford University Press, 2014), pp. 563-584 (22 pages)
- Natalie Klein, "Settlement of international environmental law disputes," in Malgosia Fitzmaurice, David M. Ong and Panos Merkouris (eds.), *Research Handbook on International Environmental Law* (Edward Edgar Publishing Limited, 2010), pp. 379-400 (22 pages)

- R. Beckman, "UNCLOS Dispute Settlement Regime and Arctic Legal Issues", in M.H. Nordquist, J.N. Moore and R. Long (eds) *Challenges of the Changing Arctic. Continental Shelf, Navigation, and Fisheries*, (Brill Nijhoff, 2016), pp. 573-592 (20 pages)

Total: ~~754~~ 749 pages

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
29.11.2017

Sak:
52/17

Søknader om økonomisk støtte

Innstilling til vedtak:

- Juristforeningen gis kr 4000,- i økonomisk støtte til ESAs prosedyrekonkurranse.
- Juristforeningen gis kr 4313,- i økonomisk støtte til Isbjørnballet 2018.

Det stilles som vilkår for tildelingene at Juristforeningen sender rapport fra deltakelse i ESAs prosedyrekonkurranse og sender inn regnskap for Isbjørnballet 2018 når arrangementene er avsluttet.

Begrunnelse:

Juristforeningen har søkt om midler til ESAs prosedyrekonkurranse og til Isbjørnballet 2018. Når det gjelder ESAs prosedyrekonkurranse har Juristforeningen anslått at reise og opphold for en person i forbindelse med konkurransen vil koste rundt kr 4000,-. Juristforeningen har ikke avklart hvor mange lag de ønsker å sende og ikke hvor mange deltakere det skal være på hvert lag annet enn følgende som fremkommer av søknaden «Nøyaktig hvor mange studenter det kan være aktuelt å sende er ikke avklart, men jeg tenker 1-2 lag. Hvert lag kan bestå av 1-5 personer», se søknaden i vedlegg 1. For øvrig vises det til Juristforeningens søknad i vedlegg 1.

Juristforeningen har i en annen søknad søkt om midler til Isbjørnballet 2017. Det er ikke oppgitt noe størrelse på støtten som det søkes om, men det er lagt ved et budsjett som legger til grunn utgifter med kr 46 000,- som Juristforeningen skal dekke, se søknaden i vedlegg 2. Isbjørnballet er et sosialt arrangement der samtlige studenter ved Det juridiske fakultet har mulighet til å delta mot en egenandel, og anses dermed som et viktig tiltak for studentmiljøet ved fakultetet.

Studieutvalgets budsjettpost «studentaktivitet» har en øvre budsjetttramme på kr 200 000,-. Så langt i år er kr 191 687,- allerede benyttet. Dersom søknadene innvilges slik som det foreslås i innstillingen vil det ikke være noe igjen på denne budsjettposten i år. Det bemerkes at støtten til studentorganisasjonene allerede er vedtatt og utbetalt, og denne er en vesentlig del av denne budsjettposten. På denne bakgrunn anbefales det at søknadene fra Juristforeningen støttes med kr 4000,- til ESAs prosedyrekonkurranse og kr 4313,- til Isbjørnballet 2018.

Kjersti Dahle
studiesjef

—

Maren Charlotte Bø
rådgiver

—

Saksbehandler: Ole Martin Loe, rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 Søknad om økonomisk støtte til prosedyrekonkurranse
- 2 Søknad om økonomisk støtte til Isbjørnballet 2018

Søknad om midler til ESAs prosedyrekonkurranse.

Det juridiske fakultet i Tromsø har fått en invitasjon fra ESA om å delta i deres EU/EØS-rettete prosedyrekonkurranse. Konkurransen finner sted i Oslo 10-11. mars. På vegne av Juristforeningen i Tromsø søker jeg om midler til å dekke reisekostnader for de studentene som ønsker å delta.

De utgiftsposter vi ønsker å få dekket er: fly, hotell og flytog. Etter noen søk hos forskjellige flyselskap og hoteller har jeg stipulert kostnadene hvis vi benytter billigste alternativ slik:

	Pris for en person
Fly tur/retur	2000
Hotell to netter	1800
Flytog tur/retur	200
Totalt	4000

Dette er prisene hvis reisen skulle blitt bestilt nå (27.09.17). Jo lengere frem i tid en venter med å bestille, jo dyrere kan reisen tenkes å bli.

Nøyaktig hvor mange studenter det kan være aktuelt å sende er ikke avklart, men jeg tenker 1-2 lag. Hvert lag kan bestå av 1-5 personer.

I tillegg kan det tenkes at vi må dekke en veilederfirmapris. Dette har jeg ikke fått beskjed om enda, men Juristforeningen i Oslo har dette som utgiftspost. Hvor stort dette beløpet kan tenkes å bli er også usikkert.

Vi har fått et unikt tilbud fra ESA som vi har veldig lyst til å gi studentene ved UiT muligheten til å delta på. Vi håper fakultetet kan hjelpe oss med det.

Med vennlig hilsen

Elisabeth Sagelv Utmo v/ Juristforeningen i Tromsø
konkurranse@juristforeningen.eu

Søknad om arrangementsmidler til ISBJØRNBALLET 2018

Hei!

Jeg heter Sara Marie Hanssen og arrangerer det årlige Isbjørnballet ved Det Juridiske fakultet i Tromsø. På vegne av Juristforeningen i Tromsø søker jeg om arrangementsmidler til Isbjørnballet den 03.02.18.

Foreningens formål er å ”sørge for et godt sosialt miljø blant jusstudentene i Tromsø ved å tilby et rikt aktivitetstilbud. Arrangementene skal være tilrettelagt slik at studentene kan knytte kontakt på tvers av de ulike avdelingene.” jf. Vedtektene § 1-1.

Isbjørnballet har lang tradisjon ved Det Juridiske fakultet og har som formål å samle studenter og ansatte på tvers av alle avdelinger for en hyggelig og begivenhetsfull kveld. Isbjørnballet 2018 blir ikke bare en feiring av fellesskapet vi har ved Det Juridiske fakultet, men også en feiring for at vi fikk bestå som et selvstendig fakultet! Dette er en kveld der vi skal feire hverandre, løfte hodet opp fra pensum, danse og le. Med bidrag fra Dere vil vi kunne arrangere et enda mer spektakulært ball, noe som vil være god markedsføring for fakultetet.

Arrangementet er jusstudentenes årlige galla hvor det er over 250 deltagere! Eksterne bidrag vil både bli annonsert med takk av toastmasteren innledningsvis, og oppføres i programmet som sponsorer av ballet.

Med støtten vil Juristforeningen bruke midlene til å dekke arrangementets løpende utgifter. På vegne av meg selv og styret er vi takknemlige for enhver støtte. Som etterspurt følger et foreløpig budsjett, med forbehold om endringer:

Juristforeningen Tromsø

Nattmat 10-15.000 kr.

Stand-up v/Bård Hofstad 5000 kr.

Fotograf v/Truls Tiller 1500 kr.

DJ 10-15.000

Fotobaren 8000 kr.

Isbjørnball design v/Sverre Simonsen 1500 kr.

= 46.000 kr.

Kontonummer for innbetaling er: 4750.28.44446 (Vennligst merk et eventuelt bidrag med navn)

Med Vennlig Hilsen

Sara Marie Hanssen v/ Juristforeningen i Tromsø

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
29.11.2017

Sak:
53/17

Tilleggsoppnevning til sensorkorpset 5. avdeling og LLM 2017-2019

Innstilling til vedtak:

Millicent McCreath oppnevnes som sensor ved Det juridiske fakultet til sensorkorpset for 5. avdeling og LLM programmet i Havrett fra d.d. til og med 1.1. 2019.

Begrunnelse:

Vi ber om at Millicent McCreath, Research Associate ved Centre for International Law, National University of Singapore, se **vedlegg 1**, oppnevnes som sensor ved Det juridiske fakultet til sensorkorpset for 5. avdeling og LLM programmet i Havrett fra d.d. til og med 1.1.2019.

Fakultetene oppnevner selv sensorer, jf. forskrift for eksamener ved Universitetet i Tromsø § 39 (1), 1, pkt. I følge retningslinjer for utvelgelse av sensorer og sammensetning av sensorkorps er vilkårene for eksterne sensorer ved 5. avdeling at de enten har «overvekt av karakteren A, eller overvekt av karakteren B og solid erfaring innen det aktuelle fagfeltet», se **vedlegg 2**. Videre kan *«ingen være sensor før minimum 2 år etter fullført grad. Dersom særlige grunner tilsier det, kan 1 år godtas»*.

Faglig ansvarlig for LLM programmet anser Millicent McCreath for å oppfylle vilkårene for eksterne sensorer, og har gitt følgende begrunnelse;

«Vi ønsker å oppnevne Millicent McCreath som sensor for LLM programmets eksamener, samt som mulig veileder og sensor for masteroppgaver som skrives som en del av LLM programmet.

McCreath fullførte Bachelor of Arts in Environmental Studies (BA) og Bachelor of Laws with Honours Class 2 Division 1 (LLB) ved University of New South Wales høsten 2013 med gode resultater, se **vedlegg 3**. Videre har hun selv vært student ved LLM programmet i Havrett her på Det juridiske fakultet i Tromsø, se **vedlegg 4**. Det må altså kunne legges til grunn at McCreath oppfyller karakterkravet.

McCreath har gjennom sin utdanning og arbeidserfaring opparbeidet seg en god generell kompetanse innen hav, miljø- og folkerett, særlig hva angår spørsmål tilknyttet Antarktis og også skipsfart. Som forhenværende student på programmet har hun god kjennskap til selve programmet

og de ulike fagene, samt til vurderingsformer og hva som kreves av studentene. At hun selv oppnådde toppresultater underbygger dette. Samlet sett er hun altså svært godt egnet som sensor og veileder ved LLM programmet i havrett.

Til slutt bemerkes det at McCreath kan anvendes som sensor fra d.d., selv om det på papiret ikke er gått 2 år siden hun fullførte LLM programmet før 18. desember 2017. Da programmet er ettårig, blir ikke studentene kjent med hverandre på tvers av kull under studietiden, med unntak av gjentaksstudenter. Allerede to kull har fullført programmet etter at McCreath fullførte 17. desember 2015, og ingen studenter fra hennes studietid er gjentaksstudenter i dag. Hun kan altså ikke anses for å ha kjennskap til dagens studenter som følge av at hun selv studerte på programmet».

Kjersti Dahle
studiesjef

—

Maren Charlotte Bø
rådgiver

—

Saksbehandler: Lene Emilie Øye, rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 CV - Millicent McCreath
- 2 Retningslinjer for utvelgelse av sensorer og sammensetning av sensorkorps
- 3 Diploma BA and LLB - Millicent McCreath
- 4 Diploma LLM Law of the Sea - Millicent McCreath

Vedtatt på fullmakt av Prodekan for utdanning Gunnar Eriksen

Tromsø, 14.11.2017

Skriv ut Lukk vindu

Retningslinjer for utvelgelse av sensorer og sammensetning av sensorkorps

Fastsatt av Studieutvalget 13.06.07 (SU 36-07) og 06.11.07 (SU 74-07). Sist endret 28.10.14 (SU 61-14)

Vilkår for sensorer ved 1. - 4. avdeling

Tilsatte eller engasjerte i vitenskapelige stillinger ved Det juridiske fakultet er alle kvalifiserte.

Eksterne jurister må ha overvekt av karakteren A.

Vilkår for sensorer ved 5. avdeling (valgfri del)

Tilsatte eller engasjerte i vitenskapelige stillinger ved Det juridiske fakultet er alle kvalifiserte.

Eksterne jurister må enten ha overvekt av karakteren A, eller overvekt av karakteren B og solid erfaring innen det aktuelle fagfeltet.

Vilkår for alle sensorer

Ingen kan være sensor før minimum 2 år etter fullført grad. Dersom særlige grunner tilsier det, kan 1 år godtas. Karantenetiden gjelder ikke for 1. og 2. avdeling.

Sammensetning av sensorkorpset

- Det skal så langt det er mulig være et fast sensorutvalg på hver avdeling
- Eksterne sensorer skal utgjøre halvparten av hvert sensorutvalg
- Sensorutvalgene skal være sammensatt med en overvekt av erfarne sensorer.
- Begge kjønn skal være tilnærmet likt representert